

הדרה למיניעשה

גיליון שבועי ללומדי סדר קדשים בדרף היומי | עיונים • פנינים • הלכות • מושגים • תמונות

עיוני הדרף

הגאון רבי יצחק דב הלוי שכטר שליט"א, מראשי ישיבות 'קול תורה' ו'כתר תורה'

פרק התכלת

בענין לבן ותכלת בציצית

דרף ל"ח ע"א התכלת אינה מעכבת את הלבן והלבן אינה מעכבת את התכלת והנה במנין החוטין של לבן ותכלת נחלקו הראשונים דבתוס' ד"ה התכלת כתבו מצוה לתת ב' חוטין תכלת וב' חוטין לבן בציצית, ובסוה"ד כתבו דפתיל משמע תרי, וברמב"ם כתב בפ"א מהל' ציצית ה"ו דא' מהח' חוטין חוט תכלת והשבעה לבנים, ובהשגות הראב"ד כ' דשנים של תכלת והששה לבנים, ובכס"מ כ' דד' הרמב"ם דפתיל משמע חד וע"כ רק חוט א' של תכלת. והנה בד' הראב"ד י"ל לכאורה דס"ל כד' התוס' דפתיל משמע תרי אלא דבזה פליג ע"ד התוס' דהתוס' ס"ל דשני חוטין הינו ב' חוטין שלמים שהם ד' אחר שכפלן, והראב"ד ס"ל דשני חוטין היינו דאחר שכפלן הוו שנים, וע"כ ס"ל דשנים של תכלת והו' של לבן, אכן רבינו הגר"א בביאורו לשו"ע בסימן י"ב כתב דבין הרמב"ם ובין הראב"ד ס"ל דפתיל תכלת הוא חוט א', אלא דהראב"ד מפרש חוט שלם והרמב"ם מפרש חוט א' ממש עיי"ש ונפק"מ בין ב' הביאורים אם יכול לצבוע ב' חוטים כ"א חציו תכלת וחציו לבן, דאם נימא דלהראב"ד הוא דין דבעינן ב' חוטין תכלת שפיר דמי אבל אם הוא דין דבעינן חוט שלם של תכלת בעינן שיצבע חוט שלם של תכלת, וצ"ב יסוד פלוגתתם בזה.

ויש לבאר דהנה יש להסתפק ביסוד הדין דנאמר בחוטי הציצית שהם ד' חוטין שכופלן לח' אם באמת קיום דינם הוא בד' חוטין ורק דכ"ה דינם דכופלם לשנים, או דעיקר קיום דינם הוא בח' חוטין ואחר שכופלן דייננן כל חצי לחוט בפנ"ע, וי"ל דבזה הוא דנחלקו הרמב"ם והראב"ד דהרמב"ם ס"ל דהוא קיום דין של ח' חוטין וע"כ כיון דנאמר דפתיל תכלת הוא א' הכוונה אחר כפילות ונמצא דחוט א' תכלת וז' לבן, אכן הראב"ד ס"ל דהוא קיום של ד' חוטין וכיון דנאמר פתיל תכלת דא' של תכלת בעינן חוט שלם של תכלת.

בענין עדל"ת בכלאים בציצית

דרף ל"ט ע"א ואמר רבה ש"מ קשר עליון דאורייתא וכו' מאי איצטריך למישרי סדין בציצית וכו', והנה בחי' הגרע"א בשו"ע או"ח סימן י"ג דהביא קו' דדילמא הא דגלי קרא דכלאים בציצית דחי הוא באופן דנקשר מאליו בשבת להבגד וא"י להתירו, וכתב ליישב דבאמת יקשה בכל כלאים בציצית היאך שרי הא אינו מחויב ללבוש הבגד ולא דמי לכל עשה דדוחה ל"ת דמחויב לעשות המצוה, וכתב דכיון דמותר ללבוש הבגד ורק דאי לובש מחויב להטיל ציצית איכא בזה דינא דעדל"ת, ולפי"ז מבואר הא דבגד שהוא כלאים אינו מחויב בציצית דכיון דהבגד אסור בלבישה ליכא דחי על לבישת הבגד, ולפי"ז כתב הגרע"א ליישב דאי קשר עליון לאו דאורייתא ונקשר מאליו בשבת הוי הדין דאסור ללבוש הבגד משום איסור כלאים ובזה ליכא דין דחיה עיי"ש

והנה יעוי' בס' קובץ הערות שדן בדין עדל"ת אי הוא רק באופן דבלא הדחי' תבטל המצוה או דקיום המצוה דחי, והביא דהרמב"ן בחי' לב"מ בדף ל' נסתפק בזה עיי"ש, ובס' קובה"ע כ' דמדין כלאים בציצית מוכרח דגם עשה קיומית דוחה ל"ת דהרי יכול לעשות קרן אחת עגולה, אכן מד' הגרע"א מבואר דהא דעדל"ת בציצית הוא משום דרמיא עליה חיובא להטיל המשך בעמ' 2 <<

הלכות הדרף

תורת הקדשים - מרן החפ"ז חיים

דרף לח (א' אדר)

א. התְּכַלֵּת אֵינָה מְעַכֶּבֶת אֶת הַלֶּבֶן, וְהַלֶּבֶן אֵינּוּ מְעַכֵּב אֶת הַתְּכַלֵּת.

המשך בעמ' 10 <<

הליכות מנחות

הערות ע"ס הדרף הגאון רבי יוסף רקוב שליט"א ראש כולל 'מורשה ודעת'

לז: - מאי בינייהו וכו' - תמהו רבוותא מה הוצרכו לנפ"מ אלו

המשך בעמ' 17 <<

פלפולא דאורייתא

הרה"ג רפאל סויד שליט"א

בגדר דברי המרדכי במנחות לענין ציצית בשבת

א. הנה ידועים דברי המרדכי במנחות [סי' תתקמד] לענין

המשך בעמ' 14 <<

פניני הדרף

הרה"ג אהרן פוטולסקי שליט"א

בדין ביטול ברוב של ציצית שפסולה מדין "תעשה ולא מן העשוי"

המשך בעמ' 18 <<

מושגים בקדשים

מנחת חביתין

א. בכל יום צריך להביא מנחה מממונו של הכהן הגדול.

המשך בעמ' 16 <<

הגיליון מוקדש לרפואת אאמו"ר רבי ישעיהו צבי בן אסתר | לרפואת מו"ר רה"י הגאון רבי יצחק בן נחמה - הקר בתושח"י דבורה בת פרלה לרפואה שלימה | חי ערן בן עליזה לרפואה שלימה

שלא יקיימו המצוה, ועיי"ש שהביא בשם ס' האשכול בהלכות ציצית שהביא מחלוקת בלבוש כלאים בציצית דסדין אם הוא חייב מלקות מה"ת וכתב דתלי בזה דאם יש כח ביד חכמים לעקור גוף המצוה א"כ הו"ל כלאים שלא במקום מצוה וחייב מלקות, אבל אם לא עקרו גוף המצוה ורק דגזרו על הגברא שלא לקיים המצוה א"כ סו"ס יש בזה קיום של ציצית ואינו לוקה, וי"ל לפי"ז דזה היה השו"ט בגמ' דמעיירא מייתי הא דב"ש פוטרים סדין בציצית ולישנא דפטורא הוא דעקרו גוף המצוה ופטורו מציצית וא"כ הו"ל כלאים שלא במקום מצוה, ועי"ז אמר ראב"ר צ' דהלא המטיל תכחלת אינו אלא מן המתמיהין אבל הא מיהא לא עבר על איסור כלאים, והיינו דקאמר רבא דאסרוה מפני שאין בקיאין והיינו דאסרו חכמים לקיים המצוה אבל הא מיהא לא עקרו גוף המצוה וממילא דהלוש כלאים אינו עובר על איסור כלאים שלא במקום מצוה ורק דעובר על תקנת חז"ל שאסרוהו ללבוש ציצית וא"ש.

בענין איסור כלאים בהטיל למוטלת

דף מ"א ע"א אלא מאי פטורה הטיל למוטלת וכו' והיינו דהא דקאמר שתכלת אין בה משום כלאים אפילו בטלית פטורה הכוונה בהטיל למוטלת וברש"י כתב דכי שריא רחמנא כלאים בציצית לגמרי אישתרו, ולענ"ד צ"ל ע"פ שיטת רש"י ותוס' לעיל בע"ב דבהטיל למוטלת בהך ציצית שמוסיף ליכא עשיה כלל, ורק דמיתכשר אח"כ ע"י הקציצה דזהו עשייתו, א"כ מ"ט לא יעבור עליה השתא באיסור כלאים הא השתא ליכא עלייהו שם ציצית כלל והוי כחוטים בעלמא וצ"ע.

אכן יעו"ל בהשגות הראב"ד בפ"א מהלכות ציצית הט"ו דהטיל למוטלת כשרה בכל גוונא ונראה מדבריו דכ"א בפנ"ע יש עליו תורת ציצית שיכול לצאת בה עיי"ש, ולפי"ד ניהא הא דליכא בזה חיובא דכלאים כיון דכ"א בפנ"ע שם ציצית בה, אכן לשיטת רש"י ותוס' קשה.

בענין טו"י לשמה ועיבוד לשמה

דף מ"ב ע"ב אר"י אמר רב עשאן מן הקוצים ומן הנימין ומן הגרדין פסולה מן הסיסין כשרה כי אמריתה קמיה דשמואל אמר אף מן הסיסין פסולה בעינן טויה לשמה כתנאי ציפן זהב או שטלה עליהן עור בהמה טמאה פסולות עור בהמה טהורה כשירות ואע"פ שלא עיבדן לשמן רשב"ג אומר אף עוד בהמה טהורה פסולות עד שיעבדן לשמן, ומבואר בהסוגיא דהדין טויה לשמה בציצית תלי בדינא דעור הבתים אי בעי עיבוד לשמה.

והנה ברמב"ם בפ"א מהלכות ציצית הי"א כתב ז"ל חוטי הציצית בין לבן בין תכלת צריכין טויה לשם ציצית אמנם בפ"ג מהלכות תפילין הט"ו כתב ז"ל ועור הרצועה צריך עיבוד לשמה אבל בעור שמחפין בו א"צ עיבוד כלל אפילו עשהו מצה כשר, ובכס"מ הביא הך פלוגתא דרשב"ג ות"ק, וכ' דהר"מ פסק כת"ק דעור הבתים א"צ עיבוד לשמה ולכאורה הנך ב' דיני סתרי אהדדי.

והנה בעיקר ביאור ד' הרמב"ם י"ל דהא מבואר בדבריו דהטעם דעור הבתים א"צ עיבוד לשמה הוא משום דמדינא א"צ עיבוד כלל ובעור הרצועות פסק דצריכים עיבוד לשמה, וא"כ הא חלוק הוא חוטי ציצית דבעו טויה וממילא דאיכא בהו דין לשמה בעשייתן משא"כ בעור הבתים דא"צ עיבוד לא בעו גם לשמה אכן קשה הא דבסוגיין תלי דין טווי' לשמה בדין עיבוד עור הבתים לשמה וצ"ע, ועוד צ"ב עיקר שיטתו דרשב"ג דעור הבתים צריכים עיבוד לשמה והא כיון דא"צ עיבוד כלל מאי גרע בזה שעשה העיבוד שלא לשמה. ונראה די"ל בזה דהנה בסנהדרין דף מ"ז נחלקו אב"י ורבא באורג בגד למת אי הזמנה מילתא או דהזמנה לאו מילתא היא ומסיק שם

ציצית דאם נימא דגם קיום מצוה דחי א"כ גם בבגד שהוא כלאים יהא מותר ללבושו במקום ציצית כיון דבלבישתו מקיים מצוה, ובהכרח דרק עשה חיובית דחי, ומה שהקשה הגרא"ו דהא יכול לעשות קרן עגולה נראה פשוט דל"ק דהרי אינו מחויב לעשות קרן עגולה וא"כ השתא מיהא רמי עליה חיובא להטיל ציצית, אבל בגוונא דליכא עלי' חובת עשה כלל י"ל דלא דחי.

אכן להך צד ברמב"ן דגם עשה קיומית דחי ל"ת הרי יקשה קו' הגרע"א דמאי ראי' דקשר עליון דאורייתא דילמא נפק"מ בנקשר מאליו, ואין לומר שלא ילבש הבגד דהא עשה קיומית ג"כ דחי ועי"ל לבישתו הא יתקיים מצות ציצית.

אכן נראה די"ל בזה דהנה לקמן בע"ב איתא דחוטי פשתן פוטרין בשל צמר ובחי' הרמב"ן במס' יבמות ד"ה הקשה והא אפשר לקיים שניהם דהרי יכול ליתן חוטי צמר של לבן, וכ' דהך מ"ד לית ליה דריש לקיש דס"ל דבאפשר לקיים שניהם לא דחי, אכן בחי' הרשב"א כ' דאיירי באופן דל"ל חוטין ממינו דבזה הוי דינא דשל פשתן פוטרין של צמר, ומבואר דהרמב"ן והרשב"א פליגי בדינא דא"א לקיים שניהם, דהרמב"ן ס"ל דא"א לקיים שניהם הוא רק באופן דל"ש כלל קיום המצוה בלא דחי, אכן הרשב"א ס"ל דכל דהשתא א"א לקיים בלא דחי דינו דדחי.

ולפי"ז הרי לפי"ד הרמב"ן יש לבאר היטב הא דמוכחין דקשר עליון דאורייתא דאי קשר עליון לאו דאורייתא נמצא דכד דיינינן משום עצם קיום המצוה לא צריך לעשות באופן שיהא כלאים, א"כ גם בגוונא דנקשר מאליו אינו דוחה כיון דמדינא אפשר לקיים שניהם וע"כ דקשר עליון דאורייתא, אכן בד' הגרע"א צ"ל דאזיל בשיטת הרשב"א דתלי אי בפועל אפשר השתא לקיים שניהם או לא, והיינו דהקשה דבאופן דנקשר מאליו בשבת השתא מיהא א"א לקיים העשה בהך בגד בלא דחי.

והנה להנך שיטות דגם עשה קיומית דוחה ל"ת הרי יקשה דמ"ט בגד שהוא כלאים פטור מציצית ומ"ט לא נימא דיטיל בו ציצית ויהא מותר ללבושו דעשה דוחה דע"י הלבישה יקיים מצות ציצית וכדהקשה הגרע"א.

ואשר נראה די"ל דחיובא דציצית נאמר רק בבגד כי האי דראוי ללבישה ובגד שא"ר ללבישה אי"ב דין ציצית דלא קרינן ביה אשר תכסה, וא"כ בבגד של כלאים כיון דלולא זה שמטיל בה ציצית דינו דאסור בלבישה א"כ אינו בגד המחויב בציצית כלל ואע"ג דאי טיל בו ציצית יוכל ללבושו מחמת דין דחי' אבל הא מיהא הבגד בפנ"ע אינו בגד המחויב בציצית וא"ש.

בענין סדין בציצית

דף מ' ע"א אראבר"צ והלא כל המטיל תכלת בירושלים אינו אלא מן המתמיהין אמר רבי א"כ למה אסרוה לפי שאין בקיאין, והנה רש"י בפירושו השני כתב דראבר"צ אדב"ש פליג דאמרי סדין פטור אלמא דאי רמי ביה ציצית הוי כלאים, והלא המטיל וכו' תימה הוא דאיכא אבל איסורא ליכא, אמר רבי א"כ דליכא איסורא מפני מה אסרוה ב"ש לפי שאין אדם בקיאין, והנה בד' רש"י יש לפרש דבזה גופא פליגי אי טעמייהו דב"ש הוא רק דפטור מה"ת וליכא דחיה, או דהוא גזירה מדרבנן, אכן בתוס' כתבו מעיקרא דטעמייהו דב"ש משום גזירה וצ"ב דאי מעיקרא כבר ידעו דטעמייהו דב"ש משום גזירה מה אתי רבי לפלוגי ולחדושי אליבא דב"ש.

ונראה די"ל דהנה יעו"ל בס' קובה"ע סימן ס"ט שכתב לדון ביסוד הא דיש כח ביד חכמים לעקור מצוה בשוא"ת אם הוא דין דעקרו גוף המצוה או דגוף המצוה במקומו עומד ורק דיש כל בידם לגזור

מכח זה דיש לו ד' כנפות, וזהו שכתב הרמב"ם בה"ג דיסוד חיובא הוא משום דיש בכלל חמש ארבע וא"כ חיובו הוא מדין בעלת ד' ומשו"ה דינו דמניח בד' כנפות.

ואשר לפי"ז יש ליישב הא דהעיר הגרי"ד זצ"ל דאליבא דרבנן מאי מקשינן ומה ראית לרבות בעלת ה' ולהוציא בעלת ג' הרי פשיטא דממעטינן בעלת ג' דהא ד' ציציות מעכבין זא"ז, אכן להמבואר נראה פשוט דיסוד דינא דד' ציציות מעכבין זא"ז הוא אי המחייב הוא מדין ד' כנפות, בזה נאמר דקיום מצוותו הוא בד' ציציות אבל אי ה' נתרבה דין מסוים בבעלת ג' ממילא קיום מצוותו ה' בג' כנפות, והיינו דמקשינן ומה ראית לרבות בעלת ה' ולהוציא בעלת ג' ומתריצין מרבה אני בעלת ג' שיש בכלל חמש ארבע, והיינו דאי"ז מחייב של ציצית בפנ"ע רק דחיובו מדין בעלת ד' וממילא דממעטינן בעלת שלש וא"ש.

בענין נסכים

דף מ"ד ע"ב הסולת והשמן אין מעכבין את היין ולא היין מעכבין וכתב רש"י הסולת והשמן של מנחת נסכים אין מעכבין את היין שאם הביא יין בלא סולת ושמן מנסכן והנה מרן הגרי"ז זצ"ל חקר בדין נסכים אי המנחה והיין הוו ב' קרבנות ורק דהזבח מחיב שתייהם, או דחד קרבן ניהו, ונראה להביא ראי' דב' קרבנות ניהו מהא דאיתא בדף פ"ט נסכה דמנחה כנסכו דיין, ובפרש"י כתב נסכה של מנחה היינו שמן כנסכו של כבש דהיינו יין, הרי דהשמן נחשב נסכה דמנחה והיינו דהוי חד שם קרבן עם המנחה, משא"כ יין חשיב נסכו דכבש דאינן שייך הבאתו להמנחה, והנה בתוס' דקדקו מהמשנה דסולת ושמן מעכבי אהדי ולהמבואר יש לומר דזהו ג"כ יסוד הדבר הסולת והשמן מעכבין זע"ז ומ"מ אין מעכבין את היין דהסולת והשמן הוי חד שם קרבן משא"כ הסולת והיין ב' קרבנות ניהו.

והנה בערכין דף י"ב מספק"ל בנסכים הבאים בפנ"ע אם טעונין שירה או דאין טעונין שירה דעל אכילה ושתייה אמרינן על שתייה גרידא לא אמרינן ובמנ"ח כתב דהספק של הגמ' הוא רק במביא יין בלא סולת אבל אם מביא יין ביחד עם המנחה שפיר טעון שירה כיון דאיכא אכילה [דהיינו הקטרה] ושתייה אכן כתב דבתוס' מבואר דהספק הוא גם במביא היין עם הסולת וצ"ב.

אכן להמבואר ניחא דדוקא נסכים הבאין עם הזבח דהוי חד שם קרבן עם הזבח ע"כ נחשב דאיכא אכילה ושתייה משא"כ בנסכים הבאים בפנ"ע דאין המנחה שייכא להיין דב' קרבנות ניהו ליכא בזה דין אכילה ושתייה וע"כ ליכא בזה שירה.

בענין הבאת לחם כבשים

דף מ"ה ע"ב מתני' מפני מה אני אומר כבשים בלא לחם מפני שהכבשים מתירין את עצמן ולא הלחם בלא כבשים שאין לו מי יתירנו, ובפשטות הביאור הוא דבעינן זריקת הכבשים שיתירו להלחם ובלחם בלא כבשים ליכא היתר זריקה, וצ"ב דאה"נ דלחם בלא כבשים חסר בהו היתר זריקה אבל עכ"פ שיבא בפנ"ע ויתקיים בהו דין תנופה, ובפשטות צ"ל דכיון דלא שייך שיהא נשלם ב' דין הקרבתו תו ליכא ב' תורת הבאה לקיים ב' הקרבה במקצת, וכמו בקרבנות דליכא בהו קיום כלל בשחיטה בלא זריקה כיון דהזריקה מעכב בהכשר הקרבתו ה"נ הכא בשתה"ל בלא כבשים דכוותה.

ויש להוסיף עוד דהנה בשאר מנחות דנאמר בהו דין תנופה מ"מ תנופה לא מעכבא וכדתנן בדף י"ח דלא הניף כשר, ובפשטות דהה"נ בשתה"ל הבאים עם הכבשים אין התנופה מעכבת בהו וכ"ה מפורש בד' התוס' בדף מ"ז בד"ה שיהא עיי"ש [וכ"כ בפשיטות בס' קרן

כתנאי ומיייתי פלוגתא דרשב"ג ורבנן אם עור הבתים בעו עיבוד לשמה ורש"י ס"ל דת"ק ס"ל דהזמנה לאו מילתא היא ממילא לא בעי עיבוד לשמה ורשב"ג ס"ל דהזמנה מילתא היא בעו עיבוד לשמו ומבואר לשיטתו דיסוד הדין דבעינן עיבוד לשמה מלתא דהזמנה הוא, וכתב הרמב"ן במלחמות דכ"ז לשיטת אביי דס"ל דהזמנה מילתא היא אבל לרבא אע"ג דמותר לשנותה בעינן לשמה ולא דהוי הזמנה מילתא היא אלא מצותן שלהן שיעשו לשם חובה עיי"ש, הרי דאביי ורבא נחלקו ביסוד הא דבעינן עיבוד לשמה לרשב"ג דלאביי הוא מחמת דינא דהזמנה מילתא ולרבא הוא דין בפנ"ע דהעשייה צריכה להיות לשמה.

ואשר לפי"ז י"ל דס"ל להרמב"ם דסוגיין דתלי דין עיבוד לשמה בדין טויה לשמה סבר כאביי דהזמנה מילתא והא דבעי לשמה הוא מחמת דין הזמנה וחד דינא להו לציצית ותפילין ולפי"ז גם בעור הבתים אע"ג דלא בעו עיבוד מחמת דין הכשר תפילין מ"מ בעי עיבוד לשמה מחמת דין הזמנה והיינו הא דתלי דין עיבוד לשמה בעור הבתים בדין טויה לשמה, אכן הרמב"ם פסק כרבא דהזמנה לאו מילתא היא א"כ הא דבעי לשמה הוא דין בעיקר הכשר העשייה של ציצית ותפילין דבעינן שיהיו נעשין לשמה וא"כ כ"ז בעור הרצועות דמדינא בעו עיבוד דזהו הכשר עשייתן הוא דבעי שיהא נעשה לשמה משא"כ בעור הבתים דלא בעו עיבוד להכשר עשייתן לא בעי נמי לשמה משא"כ בציצית דבעי טויה בעי טויה לשמה וא"ש ד' הרמב"ם דמחלק בין עיבוד לשמה לטויה לשמה.

בענין טלית בעלת ה' כנפות לחיוב ציצית

דף מ"ג ע"ב על ארבע כנפות כסותך ארבע ולא שלש או אינו אלא ארבע ולא חמש כשהוא אומר אשר תכסה בה הרי בעלת חמש אמור וכו', מרבה אני בעלת חמש שיש בכלל חמש ארבע וכו' ושמעתי ממו"ר הגרא"י הלוי שליט"א דהגרי"ד זצ"ל העיר בזה דמאי קאמר הברייתא ומה ראית לרבות בעלת ה' ולמעט בעלת שלש, הא לרבנן ד' ציציות מעכבות זא"ז ומה שייך לחייב בעלת שלש וצ"ב.

והנה ברמב"ם כתב בפ"ג מהל' ציצית ה"א ז"ל כסות שחייב אדם לעשות בה ציצית מה"ת היא כסות שיש לה ארבע כנפים או יתר על ארבע, ובה"ג כ' על ארבע כנפות כסותך בעלת ארבע ולא בעלת שלש א"כ בעלת ארבע ולא בעלת חמש ת"ל אשר תכסה בה אפי' בעלת חמש או יתר ע"ז, ולמה אני מחייב בעלת חמש ופוסט בעלת שלש מפני שיש בכלל החמש ארבע, לפיכך כשהוא עושה ציצית לבעלת חמש אינו עושה אלא לד' כנפים המרוחקות זמ"ז וכו' עכ"ל, והנה בד' הרמב"ם יש לדקדק דהרי בה"א כבר כתב עצם הדין דבעלת ה' חייבת בציצית ומ"ש דהאריך עוד בה"ג לבאר הילפותא דבעלת ה' חייבת, עוד יש לדקדק בהא דכתב לפיכך כשהוא עושה ציצית לבעלת חמש עושה לד' כנפיה המרוחקות, והנה בפשוטו הא דנותן לד' כנפיה הוא משום דהר"מ פסק כרבנן דד' ציציות מעכבין זא"ז וכמש"כ בפ"א ה"ה עיי"ש, וצ"ב מש"כ הרמב"ם לפיכך דמשמע דהוא מגוף הילפותא דאשר תכסה בה וצ"ת.

ואשר נראה בזה דהנה כד דיינינן אי טלית בעלת חמש חייבת בציצית נכלל בזה ב' נידונים נפרדים, חדא דין בעיקר הבגד אי הוי בגד המחויב בציצית דלחויב דציצית בעינן בגד של ד' כנפות לחייב בציצית, ובזה דיינינן בבעלת ה' אי הוי בגד המחויב בציצית, והב' נידון בהקיום דין ציצית אי הוא בהד' כנפות או בהה' כנפות, ובזה מבואר הנך ב' דיני דכתב הרמב"ם דבה"א כתב הרמב"ם גוף הדין דבעלת חמש הוי הבגד המחויב בציצית, אכן אכתי ה' מקום לדון בב' אופנים אי בבעלת חמש נתחדש דין ציצית בפנ"ע, או דחיובא דציצית הוא

בענין קדושת שתי הלחם קודם שחיטה

דף מ"ז ע"א גמ' שחטאן שלא לשמן וזרק דמן שלא לשמן לא קידש הלחם וברש"י כתב לא קדש הלחם וכו' ולא תפיס פדיונו בקדושת שתי הלחם אלא בשאר קדושת הלשכה, ונתקשה בזה מרן הגרי"ז דמאי שנא משאר קרבנות דקדושים קדושת דמים דקדושתן הוא לשם הך קרבן מסוים, ונראה די"ל דהנה בזבחים דף ו' ע"ב איתא דק"צ סכין מושכתן למה שהן ובתוס' הביאו בשם הערוך דסכין מושכתן אם לתמיד אם למוסף אבל טרם שמושכתן הסכין אין לומר איזה תמיד ואיזה מוסף, ובס' חזון איש מנחות סימן כ"ז אות י"א כתב דהכונה דעד שחיטה הם קדושים בקדושת תרומת הלשכה ובשעת שחיטה מתקדשים בהקדושה המיוחדת כ"א כדינו, ולפי"ז ניחא מש"כ רש"י דהפדיון קדוש בקדושת תרומת הלשכה.

אכן עוד הקשה מרן הגרי"ז דאם מעיקרא אינו קדוש בקדושת שתי הלחם היאך מתקיים בו דין תנופה, והנה ברש"י בפסחים דף י"ג כתב דלחמי תודה שפודה אותם יכול ליקח בהם תודה אחרת והקשו התוס' דכיון דלחם גופיה לא חזי לתודה אחרת דמים נמי לא חזו לתודה אחרת ות"ל מרן הגרי"ז שיטת רש"י דאיירי דהפריש המעות לצורך תודה ולקח מהם לחם לתודה זו ובזה הוי דינא דהפדיון חוזר להיות קדושת תודה כעיקר הקדשו, וא"כ י"ל בד' רש"י דא"נ דהלחם עצמו אית ביה קדושת שתי הלחם אבל כשפודה המעות נתפס על המעות עיקר הקדושה דהוא קדושת תרומת הלשכה.

אמנם ממו"ר הגרא"י הלוי שליט"א שמעתי דיש לחלק דשאני התם דלא נשתנה גוף הקדושה ועיקר קדושתו הוא קדושת תודה אבל הכא כשקונים מתרומת הלשכה קרבן מסוים חל דין בעיקר קדושתו דהוא לשם הך קדושה המסוימת איך חוזר אח"כ להיות תרומת הלשכה וצ"ע

בענין כבשי עצרת ששחטן שלא כמצוותן

דף מ"ח ע"ב כי אתא רב יצחק תני כבשי עצרת ששחטן שלא כמצוותן פסולין ותעובר צורתן ויצאו לבית השריפה, אר"נ מר דמקיש להו לחטאת תני פסולין תנא דבי לוי דגמר שלמי חובה משלמי נדבה תני כשרים, ובפרש"י כ' ב' פירושים בהא דכבשי עצרת ששחטן שלא כמצוותן חדא דהיינו של"ש ושנית שהביאן שלא כדינם דדינן להיות בני שנה והביאן בני שתים, ובשטמ"ק הקשה דמ"ט תעובר צורתו והא הו"ל פסולו בגופו והי' צריך להיות דינו דישרף מיד יעוי"ש, ובספר ח' מרן רי"ז הלוי בהל' פסוה"מ כתב בביאור ד' רש"י באופן הראשון דפסולו בגופו הוא רק אי הפסול הוא בגוף הבשר אבל אם הפסול הוא בדין הקרבנות והרצאתו ליכא ביה דין פסולו בגופו אכן כתב מרן זצ"ל דשוב הראוהו גמ' מפורשת בפסחים דפסולא דשלא לשמו נחשב פסולו בגופו וישרף.

והנה יש לדון אם רק בשל"ש דהוי פסול בהקרבתו הוא דנחשב פסולו בגופו וכדהביאו התוס' בהגמ' בזבחים דקרי לשינוי קודש פסולו בגופו, אכן אם הוא רק פסול בהעבודה א"ז נחשב פסולו בגופו או דגם פסולי עבודה נחשב פסולו בגופו. ויש להביא ראיה דפסולו בגופו הוא גם היכא דהפסול מכח העבודה שנעשית בפסול מהא דאיתא ביומא דף כ"ח דפעם נשחט התמיד בלילה והוציאוהו לבית השריפה, ובדף כ"ט שם איתא דקמיצת מנחה בלילה, תשרף ובתוס' שם הקשו דהא גם בלא זה שנקמצה בלילה תשרף כיון שנתקדשה בכלי ונפסל בלינה, ות"ל דאי לא נקמצה לא תצא לבית השריפה עד שיפסל בעה"ש אבל השתא דנקמצה בלילה תצא לאלתר לבית השריפה ולא בעי עיבור צורה, והרי נקמצה בלילה אינו פסול בהחפצא רק פסול בהעבודה ומ"מ דינו דישרף מיד הרי דגם היכא דהוא פסול בהעבודה גרידא

אורה בדף מ"ו, ונמצא דתנופה הוא דין בהלחם דטעונים תנופה אבל הא מיהא ליכא קיום דין הקרבת קרבן בתנופה לחוד, וקיום דין הקרבת השתה"ל הוא בהקרבת הכבשים, ולפי"ז י"ל דהיינו הא דקאמר ר"ש דאין הלחם בא בלא כבשים שאין לו מי שיתירנו, והיינו דבלא כבשים ליכא בהו קיום הקרבה כלל, אלא דלפי"ז צ"ב טעמא דר"ע דאין הכבשים מעכבין את הלחם והא חסר ב' קיום הקרבה.

ונראה דהנה ברמב"ם בפיה"מ כתב ז"ל ומה שאמר והכבשים אין מעכבין את הלחם ר"ל שאם לא יהיו שם שני כבשים מביאין שתה"ל ודינם שיאכלו אותם כאילו הביאום עם הכבשים עכ"ל, ומבואר דבשתה"ל הבאים בפנ"ע נתחדש דאיכא בהו קיום דין הקרבה בהבאתם לבדם וחייל בהו היתר אכילה, והיינו דר"ע ס"ל דבדין שתה"ל נאמר ב' דיני הקרבה נפרדים חדא תורת הקרבה של שתה"ל הבאים עם הכבשים דבזה קיום דין הקרבתם הוא ע"י הכבשים, ושנית דין שתה"ל הבאים בפנ"ע דבזה קיום דין הקרבתן הוא ע"י התנופה של הלחם עצמן, ומשו"ה הוי דינא דאין כבשים מעכבין את הלחם כיון דאיכא בהו דין הקרבה בפנ"ע.

בענין שחיטה עושה זיקה

דף מ"ז ע"א אר"י הכל מודים שאם הוזקקו זל"ז שמעכבין זא"ז ואיזה הוא זיקה שלהן שחיטה, ובפרש"י כתב שאם היה לחם בשעת שחיטה ואח"כ אבד לחם או כבשים אבד הכל, וישל"ע בזה דבשלמא היכא דאבדו הלחם דעדיין איתא להכבשים ושייכא בהו דין הקרבה בפנ"ע בזה הוצרך ר"י לאשמעינן דכיון דהוזקקו ביחד עם הלחם שוב אינם קרבים בלא לחם, אבל באבדו הכבשים ל"ל לדין זיקה הא מבואר לקמן דף מ"ז דכבשי עצרת אין מקדשין את הלחם אלא בשחיטה וע"י קידוש שחיטה דינם דהוקבעו ביחד עם הזבח, ונעשו חד קרבן עם הזבח וכדמבואר בדף ע"ב דהוקבעו ולא הוקבעו קאמר, ופרש"י דהוקבעו הכבשים לאותם חלות וא"י לשנותן לזבח אחר, וא"כ פשיטא דאם אבדו הכבשים אחר שחיטה אין הלחם יכול ליקרב כיון דהוקבעו עם הזבח בשחיטה ואינם ניתרים רק בזריקה ול"ל לדין זיקה.

ואפשר די"ל דא"נ דדין זיקה הוא נפקותא רק לראבר"ש דס"ל דשחיטה לחוד אינה מקדשת הלחם ובזה הוא דהוצרך ר"י לחדש דא"י ליקרב בלא כבשים מחמת דין זיקה, אכן בתוס' כתבו ז"ל ואם אבדו הכבשים אבדו הלחם והיינו כרבי דאמר לקמן כבשי עצרת אין מקדשין את הלחם אלא בשחיטה, הרי להדיא דגם לרבי צריכין לדין זיקה, וצ"ב דלרבי דהלחם נתקדש בשחיטת הזבח לכאורה לא הוצרך לדין זיקה דתיפול' משום דכיון דהוקבעו עם הכבשים הכשר הקרבנות הוא עם הכבשים.

ונראה בזה דהנה בר"מ בפ"ב מהל' פסוה"מ ה"ה ז"ל אבל הנסכים שחסרו בין משקרב הזבח בין עד שלא קרב הזבח כשרים ויביא נסכים אחרים למלאותן, ונתקשה בזה מרן הגרי"ז דהרי כיון דבהנסכים חל דין נסכים הבאים עם הזבח ובהך מקצת דממלא השתא לא נתקיים דין הקרבה עם הזבח היאך מיצטרפי אהדדי הא ב' קיומי הקרבה נפרדים נינהו, ות"ל דכיון דחסרו ולא שייך בהו קיום של נסכים הבאים עם הזבח ממילא פקע מינייהו תורת נסכים הבאים עם הזבח וחל בהו דין הקרבה של נסכים הבאים בפנ"ע עכ"ד, וא"כ י"ל דה"נ בשתה"ל דכוותה אי משום דין קביעות שהוקבעו עם הקרבן ה' דינא דכ"ז בחזו ליקרב עם הקרבן אבל כל שאבד הקרבן ולא חזי ליקרב עם הקרבן פקע מיניה דין קביעות ויכול ליקרב בפנ"ע, וזהו דאשמעינן ר"י דגם באבד הזבח א"י ליקרב בפנ"ע כיון דהוזקקו זל"ז בשחיטה.

חשיב פסולו בגופו ויוצא לבית השריפה.

והנה בביאור ד' רש"י כתב בזה מרן הגרי"ז זצ"ל בהקדם מה דישל"ע בהא דס"ל לרב יצחק דכבשי עצרת ושלמי נזיר שנשחטו שלא כמצוותן פסולין אי הוא משום דנאמר בהו דינא דמחשבת שלא לשמן פוסלת בהו, או דעיקר פסולן לאו משום פסול מחשבה אלא דכיון דדינם דלא עלו לבעלים לשם חובה ממילא חשיבא בכלל נשחטו שלא כמצוותן ולענין זה הוא דגמרינן להו מחטאת דלא מתכשרי בתורת נדבה, אבל לענין הדין של פסול מחשבה דין שלמי ציבור ושלמי נזיר כמו כל הקרבנות דאין בהם פסול מחשבה דשלא לשמן, והכי דייק לישנא דברייתא דנקטה להו בלישנא דשחטן שלא כמצוותן, וכתב דאם נימא כהאופן השני הרי ניחא היטב הא דכבשי עצרת ששחטן שלא כמצוותן דינם דתעובר צורתן ול"ה פסולו בגופו, כיון דאין כאן מחשבה הפוסלת כלל ורק דל"ל הכשר הקרבה כיון דלא עלו לשם חובה ע"כ דינם כפסולא דבדם ובבעלים דבעו עיבור צורה וא"ש.

בענין עקירה בטעות

דף מ"ט ע"א גמ' עקירה בטעות הוי עקירה וצ"ב מ"ש מקנינים וכדו' דבטעות לא מהני וי"ל בזה בהקדם מש"כ בחי' הגר"ח על הש"ס בהא דמצינו דחליצה בטעות כשרה וחלוק הוא מגו"ק דלא מהני בטעות, ובטעמא דמילתא כתב דחלוק הוא חליצה מגו"ק דבגו"ק העיקר נעשה ע"י הבעלים והם האוסרים והם המתירים ולכן בעי דעת בעלים, משא"כ בחליצה אין הוא הבעלים המתירה והפוטרה רק המעשה חליצה היא המתרת מאליה ולכן ליכא דין דעת בעלים רק כוונה לשם חליצה, וכדמצינן בכתיבת גט כוונה לשמה וע"כ מהני חליצה גם בטעות דהא לא בעינן דעתו רק כוונתו, ועד"ז כתב ג"כ בס' ברכ"ש עמ"ס נדרים סימן י"ד בהא דחזינן בנדרים דיש פסוק שנדרי שגגות לא חל משום האדם בשבועה, ולכאורה מ"ט צריך קרא לזה הא בקנינים לא חל בטעות מסברא, ות' ג"כ ע"ד הנ"ל דבמו"מ וקדושין דהדעת עושה החלות ע"כ בטעות ליכא דעת על החלות אבל בנדרים אין הדעת עושה החלות רק בעינן דעת על מעשה הנדר דהיינו על הדיבור לחוד וזו גופא עושה החלות וע"כ הוא מיעוט מסוים מדין האדם בשבועה אבל בנדרים אחרים דאיכא האדם בשבועה אפילו ליכא דעתו על החלות נמי לא מהני לבטל הנדר כיון דאינו תלוי בדעתו.

הרי דנתבאר דבדין מחשבה לשמו הוא רק דין כוונה ולא דין דעת לעצם החלות, והנה במחשבת שלא לשמו ישל"ע אם הוא פסול דחל מכח דעתו ואיהו מחיל פסולא דשלא לשמה, או דאיהו עביד רק מעשה המחשבה והפסול חל ממילא, וי"ל דזה"ב בהמ"ד דעקירה בטעות הוי עקירה דס"ל דפסול מחשבה דשלא לשמו אינו חל מכח דעתו ואיהו עביד רק עצם המחשבה וע"כ גם בטעות שמה מחשבה לפסול וצ"ב לפי"ז שיטת רבה דעקירה בטעות ל"ש עקירה.

וי"ל דרבה ס"ל דמחשבת שינוי קודש עצם המחשבה הוא דרוצה לשנות הקודש וע"כ כ"ז בידוע שהוא עולה ורוצה לשנותו לשלמים וכלכה"ג אבל הכא דהיה סבור שהוא אלים הרי לא הוי מחשבת עקירה כלל דלא נתכוין לעקור הקודש וא"כ הוי חסרון בעצם המחשבה.

בענין חינוך המזבח

דף נ' ע"א בד" א"א שלא נתחנך המזבח אבל נתחנך המזבח יקריבו בין הערבים הנה בס' חזון איש מנחות סימן ל' דן ביסוד הנך דיני חינוך ובתחלה דן לומר דהוא מדין עבודתן מחנכתן דנאמר דדין עבודתן מחנכתן של מזבח החיצון הוא בתמיד של שחר ושל מזבח הפנימי בקטורת, ועיי"ש שהקשה דא"כ לענין קטורת גם אם לא נתחנך

יוכלו להקטיר עליו קטורת דהא מזבח שנעקר מקטירין קטורת במקומו וא"כ לא נאמר בזה דין חינוך דדין חינוך הוא רק בכלים ולא בהמקום, אכן שוב כתב דהדין דאין מחנכין המזבח אלא בתמיד של שחר אינו דין קידוש אלא מצות חינוכו וכעין הקרבת המלואים בימי משה ובימי עזרא ובזה אמרה תורה שלא יקריבו בין הערבים אלא השני ולא הראשון, וזה נשנה דוקא בתמידין וקטורת שבזה הקפידה תורה ליחד במה להתחיל המזבח תחלה אבל לא בשאר קרבנות עכ"ד, וביאור הדברים דאם הוא מדין עבודתו מחנכתו גם שאר קרבנות א"א להקריב קודם תמיד של שחר אבל אם הוא מצות חינוך כעין מלואים לא נאמר זאת רק לגבי הקרבת התמיד ולא לגבי שאר קרבנות.

והנה יסוד הך מילתא אי דיני חינוך המבוארים במתני' אי הוא מדינא דעבודתן מחנכתן ובעינן זאת לעיקר חלות קדושתן או דהוא מדיני המלואים נראה דבפלוגתא תליא, דברמב"ם בסה"מ בשורש השלישי כתב דחנוכת המזבח אינו נמנה לדורות דהוי מצות שעה דכל מצות המלואים הוא רק מצות שעה, והקשה על הבה"ג שמנה חנוכת המזבח למצוה בפנ"ע, אכן הרמב"ן השיג דדין חינוך המזבח הוא מצוה לדורות כמו שכתוב בפרשת ואתה תצוה וזה אשר תעשה על המזבח שהיא מצות החינוך ומזה שנינו אין מחנכין את המזבח אלא בתמיד של שחר, ונראה דפלוגתתם היא בזה דהבה"ג ס"ל דדינא דאין מחנכין הוא מצוה בפנ"ע דמצות לחנך בתמיד של שחר וע"כ נמנה למצוה בפנ"ע, ומזה למד הרמב"ן דדיני חינוך הוא מצוה לדורות, אכן בד' הרמב"ם י"ל דס"ל דהדיני חינוך המוזכרים בסוגיין הוא מדינא דעבודתן מחנכתן וע"כ אינו נמנה למצוה בפנ"ע דהוא מדיני המזבח שיתקדש בתמיד של שחר, אבל דיני המלואים הוא מצות שעה ולא מצוה לדורות

בענין דחית שבת במנחת חביתין

דף נ"א ע"א רבא אמר על מחבת מלמד שטעונה כלי ואי אפי לה מאתמול איפסלא בלינה ויל"ע לפי שיטת רבא מנלן דגם הלישה והעריכה דוחין שבת, הא לישה ועריכה יכול לעשות מאתמול והאפי' יעשה בשבת, ומסתמא דמתני' מבואר דגם הלישה והעריכה דוחים שבת, וכ"ה להדיא ברמב"ם בפ"ג מהל' תמידין דלישתן ואפיתן דוחים שבת וצ"ב מנלן דלישה דחי שבת, ואין לומר דהוא משום חשש חימוץ דאם יעשה הלישה מע"ש יחמיץ ז"א דהרי היה חולט ברותחין והרי חלוט אינו מחמיץ]

ונראה בזה דהנה בדף צ"ו תנן כל המנחות יש בהן מעשה כלי בפנים ובגמ' שם יליף לה מקרא דמנחה טעונה כלי, ובתוס' שם כתבו דלא לענין קמיצה בכלי שרת הוא אלא בלישה ועריכה ואפי' של מנחה מיירי דיליף דטעון כ"ש בעשייתו, ולפי"ז הרי מבואר הא דלישה ועריכה של מנחת חביתין דחי שבת דהרי מדינא בעי קידוש בשעת לישה ועריכה, נמצא דאי ל"ה דוחה שבת הא זמנו להתקדש מע"ש והי' נפסל בלינה, וע"כ דלישה ועריכה נמי דוחים שבת, אלא דלפי"ז הרי קשה טובא מ"ט הוצרך רבא ללמוד מהא דעל מחבת מלמד שטעונה כלי הא תיפו"ל דטעונה כלי בשעת עשייתה וכשאר כל המנחות.

ונראה בזה עפ"י"מ שכתב בפ"ה הראב"ד לתו"כ ויקרא דבורא דנדבה פרשתא ל' אהא דאיתא ואם מנחה על המחבת מלמד שטעונה כלי, ובראב"ד כתב דבזה נכלל דהמחבת צריך להיות כ"ש והשתא דגמרינן דמחבת כלי ממילא ידעינן דכ"ש הוא, ולא מבעיא מחבת ומרחת שצריכין להיות כלי שרת קדושים אלא אפי' ביוצא שלהם שהוא מקום לישתן ועריכתן צריכים להיות כלי שרת קדושים, והא מילתא נפק"ל במנחות פרק שתה"ל עיי"ש, ומבואר מד' הראב"ד דיסוד הדין

ונראה דמש"כ הב"ד מצווה שהיא בלב ליכא ברכה הוא רק בדבר כי האי שאינו נעשה חלות ע"י מחשבתו אבל בתרומה שנעשה חלות תרומה מכח מחשבתו שפיר נחשב מעשה לברך ויעו"ל בשטמ"ק בתמורה דף ד' ע"ב דהיכא דבמחשבתו איתעבד מעשה נחשב מעשה וא"ש

בענין מלקות על עריכה ואפיה בחימוץ

דף נ"ז ע"א גמ' לא קשיא הא דערך הוא ואפה הוא הא דערך חברה ויהב ליה ואפה וברש"י כתב דהיכא דערך הוא ואפה הוא לא מחייב תרתי על האפיה והוי האפיה גם גמר עריכה וד' רש"י צ"ב דהא כיון דחזינן דשייך לחייב גם על מקצת עריכה דהא חזינן דבאפה חברה מחייב חברה גם על העריכה כיון דהאפיה הוא גמר עריכה א"כ בערך הוא ואפה הוא נמי לחייב תרתי על האפיה דהא ע"כ צ"ל דהיה התראה בפנ"ע על האפיה דאל"כ ל"ה חייב על האפיה וא"כ הא גם בערך הוא ואפה הוא אמאי לא מחייב תרתי על האפיה דהא איכא דינא דהתראות מחלקות וכדק"ל בנזיר שהיה שותה יין כל היום דאם אמרו לו על תשתה אל תשתה חייב על כל רביעית ורביעית

ונראה דרש"י ס"ל דדינא דהתראות מחלקות הוא רק בגוונא דכל מעשה הוי מעשה איסור בשלימות כגון נזיר שהיה שותה יין כל היום דכל רביעית הוא שיעור שלם של שתיה בזה מועיל התראות מחלקות לחייבו אבל הכא אע"ג דחייב גם על מקצת עריכה אבל כשעושה חדא עריכה הוי חד מעשה עריכה וחד מחייב הוא מדין עריכה ובזה ליכא דין התראות מחלקות לחלק עצם המעשה לשתים וע"כ בערך הוא ואפה הוא מחייב רק חדא על העריכה וא"ש

בענין חיוב הקטרה דשאור ודבש על הכבש ועל הרצפה

דף נ"ז ע"ב איתמר המעלה מכולם ע"ג הכבש ר"י אמר חייב ר"א אומר פטור, ר"י אמר חייב דתניא המזבח אין לי אלא מזבח כבש מנין ת"ל ואל המזבח לא יעלו לרצון, ובתוס' כתבו דלר"י דאמר דרצפת העזרה מקדשת כמזבח הוי מצי למינקט קרקע עזרה מנין אלא משום דאיירי הכא באה"מ ושילה ונוב וגבעון, א"נ לר"י הא דקדיש שלמה רצפה לכשרין ולא לפסולים תדע דהא אין עולין לכתחילה, ובח' הגר"י זצ"ל הקשה דהא י"ל דדווקא כבש בעי קרא לרבווי משום דלאו מזבח הוא אבל קרקע עזרה לר"י הא הוי מקום הקטרה כמזבח עצמו ול"ל קרא לרבווי ומ"ש מגוף המזבח עכ"ד, וכ"כ בספר קרן אורה דלגבי רצפת עזרה לא בעינן רבווי' כיון דמקום הקטרה הוא וצ"ב ד' התוס'.

ובביאור דברי התוס' נראה עפ"י דאיתא בזבחים דף ס' אמר רבא מודה ר"י בדמים דרצפת עזרה לא נחשב מקום מתן דמים, וביאור הדברים דרצפה ל"ל שם מזבח ורק דדינו דנתקדש להיות מקום הקטרה ולגבי דמים בעינן שיהא תורת מזבח עליו ורצפה דל"ל שם מזבח ל"ח מקום מתן דמים, ויעו"ל בתוס' שהקשו דמאי ס"ד דרצפה כשר למתן דמים והא קרן ורבווע ויסוד מעכבין, ולכאורה צ"ב דא"כ איך מיתכשר רצפה להקטרה הא קרן וכבש ויסוד מעכבין, וע"כ דלגבי הקטרה לא בעינן שיהא עליו שם מזבח וסגי בזה דנתקדש להיות מקום הקטרה, אבל לגבי דמים ה"י פשוט להתוס' דבעינן מזבח וזהו שהקשו התוס' דהא פשוט דרצפה ליכא עליו תורת מזבח דהא קרן וכבש ויסוד מעכבין, ונמצינו למדים דרצפה עיקר דינו הוא דחשיב מקום הקטרה אבל הא מיהא ליכא עליו שם מזבח, ולפי"ז י"ל דס"ל להתוס' דלולא רבווי' דואל המזבח וגו' ה"י דינא דאיכא דין בחיובא דשאור ודבש דבעינן מזבח דוקא, ואע"ג דרצפה נחשב מקום הקטרה כ"ז לגבי דין הקטרה של כשרים אבל חיובא דשאור ודבש הוא במזבח דווקא, והיינו שכתבו התוס' דהו"מ למימר דגם רצפת

דמנחות בעו כלי שרת בלישה ועריכה הוא משום דנאמר בהו דינא דטעונים כ"ש בעשייתן וילפינן מחטאת דבעו כ"ש בכל עשייתן, ואשר לפי"ז מבואר היטב ד' רבא דאי לאו קרא דעל מחבת ל"ה מנחת חביתין טעון כ"ש בעשייתו, והיינו דילפינן מקרא דעל מחבת דטעון כ"ש ונכלל בזה דגם לישא ועריכה טעון כ"ש, וממילא אי לא דחי שבת הוי זמן קידושו מאתמול ונתקדש ליפסל בלינה וא"ש.

בענין שיעורין אי אזלינן בתר מעיקרא או בתר השתא

דף נ"ד ע"א הנה בגמ' מייתי פלוגתא בבשר העגל שנתפח ובשר זקנה שנתמעך אי אזלינן בתר השיעור שהיה מעיקרא או בתר השתא אזלינן דלמ"ד בשר העגל שנתפח טמא ס"ל דאזלינן בתר השתא ומ"ס דטהור אזלינן בתר מעיקרא, ובגמ' מסיק דפלוגתתם הוא בגוונא שהיה בו כשיעור וצמק וחזר ותפח ופליגי אם יש דיחוי באיסורים או אין דיחוי באיסורים וצ"ב דא"כ נמצא דאין פלוגתתם כלל אם כמות שהן משערינן או כמות שהיו, אלא דפלוגתא אחריתי הוא אם יש דיחוי באיסורים וא"כ גם למ"ד דאם תפח נחשב דיש בו כשיעור הא אפשר דס"ל דאזלינן בתר מעיקרא כיון דבתחלה ה"י בו כשיעור, ומה שבאמצע לא היה בו כשיעור לא איכפ"ל דאין דיחוי באיסורים וצ"ב הא דבגמ' תלי לה אי כמות שהן משערינן או לכמות שהיו.

ונראה דיש לבאר דלמ"ד יש דיחוי באיסורים הביאור הוא דבזה שצמק הוי כמו שניטל מקצתו ונמצא דהוי כמו דהך מקצת לא היה בו מעולם כשיעור, ולמ"ד אין דיחוי באיסורים ס"ל דגם בצמק אי"ז נחשב כמו שניטל מקצתו אלא דנחשב אותו חפץ ורק דחסר בו עתה כשיעור, וכ"ה ברש"י ז"ל ולא אמרינן בשעה שצמקו נדחו מאיסורייהו והוי ליה כמי שלא היה בו מתחילה והשתא איתא ופטור מדאורייתא, ומשמע דיסוד הנדון אם יש דיחוי הוא אם נחשב כמי שלא היה בו שיעור מעולם, אבל הא מיהא גם אם אין דיחוי מ"מ סו"ס אם אזלינן בתר מעיקרא כיון דצמק ואין בו כשיעור לא ה"י מטמא עתה, וע"כ דהטעם דבתפח מטמא ר' יוחנן כיון דס"ל דאזלינן בתר השתא וא"ש

בענין הפרשת תרומה במחשבה

דף נ"ה ע"א תרומת מעשר ניטלת באומד ובמחשבה והנה יעו"ל בתוס' שהביאו בזה ב' פירושים מרש"י אי סגי במחשבה גרידא או צריך גם דיבור, והביאו ראיות דסגי במחשבה גרידא, והנה בשו"ת הגרע"א תשובה כ"ט הקשה הג"ר בנימין וואלף איגר לפי"מ שכתב הב"י דהטעם דלא מברכין על ביטול חמץ משום דעיקרו בלב א"כ מ"ט מברכין על הפרשת תרומה והא ישנו במחשבה ות' לו הגרע"א בתשובה ל' דשורש ענין הפרשה הוי מעשה ליתנו לכהן אף שעתה אינו עושה מעשה סופו לבא לידי מעשה עיי"ש וצל"ע הא כתב הרמב"ן בסה"מ דההפרשה והנתינה הוו ב' מצוות ומצות הפרשה הוא גם לכהן דליכא גביה מצות נתינה הרי דההפרשה מצ"ע מחייב ברכה והדרק"ל

והנה בעיקר הקושיא מ"ט מברכים על הפרשת תרומה יש ליישב עפ"י"מ שכתב בס' ברכ"ש עמ"ס קדושין בשם מרן הגר"י דבתרומה נאמר ב' אופנים איך לעשות החלות הא' ע"י דיבור והב' ע"י מחשבה וכשמפריש בפה נעשה החלות מכח הדיבור ע"כ חשיב מעשה לברך משא"כ בביטול חמץ לעולם חלות הביטול הוא מכח מחשבה גרידא וע"כ אין מברכין

אכן ישל"ע לפי"ז במפריש תרומה במחשבה אם מברך והא בזה ליכא מעשה ויש להביא ראיה מהא דתנן אלם לא יתרום מפני הברכה ואם נאמר דבתרום מחשבה ליכא דין ברכה מ"ט לא יתרום ובהכרח דגם בתרום במחשבה טעון ברכה וצ"ב.

עזרה איתרבי מקרא דואל המזבח.

אלא דישלע"ק דמנ"ל להתוס' דרצפה איתרבי מקרא דואל המזבח, דלמא מרבינן רק כבש דהוא עכ"פ בכלל המזבח, אבל רצפה דל"ל שם מזבח כלל וחשיב רק מקום הקטרה מנ"ל דאיכא ב"י חיובא דשאור ודבש וצ"ת.

ונראה די"ל דהנה בעיקר בעיקר דינו של הכבש דן בזה מרן הגרי"ז זצוק"ל אי נחשב מקום הקטרה לכשרים, ואמר בזה דמד' התוס' בזבחים בדף כ"ו ע"ב שכתבו דאע"ג דמרבינן כבש כמזבח לענין קידוש ולענין חיובא דשאור ודבש מ"מ לענין דמים לא מצינו בשום מקום דכבש כמזבח משמע דרק לענין דמים ל"ח כבש כמזבח אבל לענין הקטרה כבש נחשב כמזבח ואפשר להקטיר שם כשרים, ואשר לפי"ז י"ל דס"ל להתוס' דיסוד רבוי' דמרבינן מקרא דואל המזבח דמקטיר שאור ודבש ע"ג כבש חייב נאמר בזה דלחיובא דשאור ודבש לא בעינן דווקא מזבח, דאי הוי בעינן מזבח ל"ה חייב ע"ג כבש דאין עליו שם מזבח, אלא דמרבינן בזה דסגי לזה דהוי מקום הקטרה ושפיר כתבו התוס' דהו"ל למימר רצפת עזרה מנין דחד דינא להו.

בענין חיוב הקטרה בעירובי שאור ודבש

דף נ"ח ע"ב המעלה משאור ומדבש ע"ג המזבח אמר רבא לוקה משום שאור ולוקה משום דבש לוקה משום עירובי שאור ומשום עירובי דבש, וברש"י כתב דאיירי בעירובין יחד דלוקה ד' מלקיות, ובתוס' הקשו דהיכי לקי משום שאור ודבש כיון דלאו בעין נינהו ואם הם בעין מאי עירובין איכא עכ"ד, וצ"ב קו' התוס' דהא לכאורה משכח"ל בפשיטות שיתחייב גם על הקטרת שאור ודבש וגם חיוב משום עירובו באופן דעירב כזית משאור עם כזית דבש דליכא ביה דין ביטול ברוב [וגם אי יש רוב מא' מהמינים מ"מ הא כזית לא בטל כדמבואר בתוס' ד"ה חצי] ואיכא ב"י נמי חיוב משום עירובו, כיון שהם מעורבים יחד דהא לשיטת רבא דין ערובו הוא באופן דליכא דין ביטול, וכמו שכתבו התוס' בד"ה חצי דכזית לא בטל ושפיר חייב תרתי גם משום שאור ודבש וגם משום עירובי שאור ודבש וצ"ע.

ועוד ישל"ע דהנה בתוס' פירשו דאיירי במעלה שאור בפנ"ע ודבש בפנ"ע, ושאר מדבש מעורבין יחד, וצ"ב הא גם לפירושם יקשה דהא בשאור ודבש מעורבין מ"מ"נ אם איירי באופן דא' מהם הוא רוב איך שייך שילקה משום עירובי שאור ודבש כיון דאיכא ב"י דין ביטול, וע"כ דאיירי באופן דליכא שיעור ביטול ומ"מ חשיב ערובו, וא"כ הא גם לרש"י משכח"ל בעירב כזית שאור וכזית דבש דיתחייב גם משום שאור בפנ"ע וגם משום עירובו.

ונראה דס"ל להתוס' דכל דאפשר לחייבו משום שאור בפנ"ע זהו גופיה מפקיע מיניה שם ערובו, דכל החלות שם ערובו הוא בגוונא דליכא ב"י איסור של שאור בפנ"ע, ולפי"ז ניחא דהתוס' בת"י כתבו דמשכח"ל עירובי שאור ודבש בגוונא דאיכא ח"ז שאור וח"ז דבש דבזה ליכא חיובא דשאור ודבש בפנ"ע ובזה מחייבין משום דין עירובו, אבל לשיטת רש"י דאיירי בגוונא דאפשר לחייב משום תורת שאור ודבש עצמם לא חייל בזה שם עירובו, אכן בד' רש"י י"ל סובר דגם ביש בו שיעורא לחייב משום שאור ודבש עצמם אכתי יש בו גם שם עירוב לחייב גם משום עירובו ועדיין צ"ע בזה.

בפסולא דנתינת שמן ולבונה במנחת חוטא

דף נ"ט ע"ב מתני' וחייב על השמן בפנ"ע וחייב על הלבונה בפנ"ע, נתן עליה שמן פסולה לבונה ילקטנה, ובגמ' איתא ת"ר לא ישים עליהן שמן ואם שם פסל, והנה יש להסתפק בהך דינא דנתן עליה שמן פסולה אי מיתלא בהאיסור דלא ישים עליה שמן, דכיון דקעביד

איסורא בזה שנתן עליה שמן נפסלה המנחה, או דנימא דמקרא דלא ישים עליה שמן מלבד דנאמר בזה דין איסור הרי נכלל בזה דדין המנחה להיות בלא שמן ומש"ה הוא דמיפסלא בנתינת השמן משום דהוי מנחה עם שמן, ודינו כמו ריבה שמנה דמנחות דפוסל. והנה בס' מנחת חינוך מצוה קכ"ו כתב ז"ל ופשוט דכאן ובשמן דלעיל אם אחד נתן חצי כזית והשני נתן חצי כזית והשלימו בודאי אף השני פטור דהלאו קאי על האיש וצריך שיעור שלם אך בודאי המנחה פסולה, דיכול להיות דאף אם נפל כזית לבונה או שמן מעצמו על המנחה מ"מ פסולה דלא תלוי דווקא אם עבר בלאו רק המנחה פסולה בכל פנים כ"נ פשוט עכ"ד, הרי דנקט בפשיטות דהפסול אינו תלוי בהאיסור.

והנה במתני' איתא נתן כלי ע"ג כלי לא פסלה, ובגמ' איתא יכול לא יתן כלי ע"ג כלי ואם נתן פסל ת"ל עליה בגופה של מנחה, והנה בשלמא אי הפסול מיתלא תלי בהאיסור בזה שפיר הוי ס"ד דגם בכלי ע"ג כלי איכא איסורא דלא ישים וממילא הוי דינא נמי דאם נתן פסל, אכן אם נימא דהפסול והאיסור לא תלי זב"ז והא דמיפסל הוא מדין ריבה שמנה הרי פשוט דבשאר מנחות לא חשיב ריבה שמנה בנותן כלי ע"ג כלי וצ"ע.

אכן נראה די"ל דגם לפי"מ שכתב המנ"ח דפסולא דנתינת שמן לא תלי בהלאו מ"מ אין הפסול מדין ריבה שמנה דשאר מנחות, דזה ודאי דהוא חלות פסול בפנ"ע דנאמר בקרא דלא ישים עליה שמן, אלא דכוונתו רק דלא בעינן להפסול שיהא בנתינת השמן מעשה איסור דלא ישים עליה שמן, אבל הא מיהא יסוד הפסול הוא בזה דבקרא דלא ישים עליה שמן נאמר דלא יהא שמן בהמנחה, וע"כ אי בהלאו דלא ישים נכלל נמי נותן כלי ע"ג כלי א"כ נכלל בזה דלא יהא שמן ע"ג המנחה גם בכלי אחר וממילא יהא פסול כיון דאיכא שמן ע"ג המנחה.

אלא דביסוד הך מילתא שכתב המנ"ח דפסולא דנתינת שמן לא תלי בהלאו דלא ישים צל"ע, דהנה בגמ' איתא נתן משהו שמן ע"ג כזית מנחה פסל וכו' עליה עד דאיכא שיעורא, ומבואר דעל פחות מכזית לא פסל, וצ"ע הא בשלמא לענין האיסור איכא שיעור כזית אבל לגבי דינא דריבה שמנה הא לכאורה ליכא נפקותא דסו"ס איכא שמן בהמנחה וצ"ע, וזה מכבר שמעתי מת"ח א' לדייק בד' הרמב"ם בפ"א מהל' פסוה"מ דבה"ח גבי שאר מנחות כ' מנחה שנפל לתוכה שמן מנחה אחרת או שמן דחולין נפסלה, ובה"י כ' מנחת חוטא שנתן עליה שמן או על הקומץ שלה נפסלה, ומדלא כתב מנחת חוטא שנפל עליה שמן משמע דהפסול תלי בהנתינה וצ"ע.

בענין כהונה בהגשה ותנופה

דף ס"א ע"א מתניתין יש טעונות הגשה וכו', הנה במגילה דף כ' ע"ב תנן כל היום כשר לסמיכה לשחיטה לתנופה ולהגשה לקמיצה ולהקטרה וכו', ובגמ' שם איתא דשחיטה נלמד מקרא דביום זבחכם ולתנופה דכתיב ביום הניפכם את העומר ולהגשה דאיתקש לתנופה וכו' למליקה ולקמיצה ולהקטרה ולהז"י דכתיב ביום צוותו את בני ישראל, ובתוס' כ' דשחיטה לא נלמד מקרא דביום צוותו דלאו עבודה היא שכשרה בזר וקרא מישתעי בעבודה דכתיב להקריב את קרבניהם, וכן תנופה והגשה א"צ בהו כהן במנחה לפני הקמיצה עכ"ל, ובפשוטו כוונתם דכיון דמקמיצה ואילך מצות כהונה לא בעינן כהן בתנופה והגשה, אמנם מש"כ התוס' דתנופה לא בעי כהן צ"ב הא להדיא איתא בדף ס"א דכהן מניח ידו תחת יד הבעלים ומניף.

אכן נראה פשוט דכוונתם דכיון דחזינן דבעלים נמי מניפים ע"כ

שיהיו ביד הבעלים בשעת תנופה דזהו מקומם, וממילא די"ל דהוא דין ג"כ בתנופת הכהן דיהא החו"ש ביד הבעלים בשעת התנופה דכ"ה דינו ומצוותו, ואשר לפי"ז י"ל דל"ק דיד הבעלים נהוי חציצה כיון דהוא דין בתנופת הכהן שיהא ביד הבעלים בשעת תנופה עכ"ד, והראה מו"ר דכ"ה מבואר בתוס' רי"ד עמ"ס קדושין עיי"ש.

אמנם ישל"ע בזה מהא דאיתא בגמ' דקרבו נשים נתמעט מדין תנופת בעלים ומ"מ בעי תנופה בכהן וצ"ב דאם הוא דין בתנופת כהן שיהא ביד הבעלים בשעת תנופה איך מתקיים תנופת כהן בקרבן נשים.

ונראה פשוט דגם הך מילתא דאיכא דין בתנופת כהן שיהא ביד הבעלים בשעת תנופה כ"ז במקום דנאמר דין תנופת בעלים, אבל באשה דנתמעט מדין תנופת בעלים לא נאמר בה גם הך דינא שיהא ביד הבעלים בשעת תנופה ופשוט.

וי"ל עוד עפ"י"מ דמשמע ברש"י בד"ה שהתנופה בכהנים דבקרבו נשים הכהן מניין מדין שליחות שפיר מתקיים בזה גם דין תנופת בעלים, אכן ישל"ע אם שייך שליחות ע"ז דדין שליחות שייך רק על מעשה אבל אהא דבעינן שיהא ביד הבעלים דזהו מקומו לכאורה ל"ש שליחות וצ"ע.

בענין תנופת כבשי עצרת

דף ס"ב ת"ר זבחי שלמי ציבור טעונין תנופה לאחר שחיטה ותנופתן כמות שהן דברי רבי וחכ"א בחזה ושוק, והנה בס' ח' מרן רי"ז הלוי הלכות מעה"ק כתב לדון אליבא דחכמים דתנופתן בחזה ושוק אם התנופה דלאחר שחיטה אינו כלל מדין תנופת כבשי עצרת של חובת היום אלא מדין שלמים דעלמא ולא נכלל בקרא דוהניף, או דגם התנופה דלאחר שחיטה נכלל בקרא דוהניף, וכתב לתלות זה במחלוקת הרמב"ם ורש"י דלפי שיטת הרמב"ם התנופה דלאחר שחיטה הוא מדין תנופה של כבשי עצרת ונכלל בקרא דוהניף, אבל לפי רש"י רק התנופה של מחיים הוא מדין תנופה של כבשי עצרת אבל התנופה שלאחר שחיטה הוא מדין שלמים דעלמא, והנפק"מ בין רש"י להרמב"ם הוא בכבשי עצרת הקרבים שלא כמצוותן אם טעונין תנופה שחוטין דלשיטת רש"י טעונין תנופה שחוטין כיון דהוא מדין הקרבן, אבל להרמב"ם אין טעונין תנופת שחוטין כיון דאינו עולה לחובת היום עיי"ש.

והנה במש"כ מרן הגרי"ז בד' רש"י דהדין תנופה לאחר שחיטה הוא מדין שלמים דעלמא ולא מצד חובת היום ישל"ע דא"כ מנ"ל דטעונין תנופה לאחר שחיטה ביחד עם הלחם דלמא דין תנופה של הלחם נאמר רק בדין תנופת חיים שהוא מדין חובת היום דע"ז נאמר קרא דוהניף, אבל לאחר שחיטה דאינו מקרא דוהניף רק מדין שלמים דעלמא מנ"ל דצריך לחזור ולהניף את הלחם.

ונראה די"ל דהנה בתודה שהיתה באה עם לחם היו מפרישים א' מעשרה לתרומת לחמי תודה והי' טעון תנופה ביחד עם החו"ש, והנה בלחמי תודה כל הלחם היה חלק בעלים מלבד התרומה שהיה חלק כהנים, אבל בשתי הלחם דתרוויהו היה חלק הכהנים הי' דינו כתרומת לחמי תודה דטעון תנופה עם הקרבן, ושפיר גם לגבי תנופת שחוטין של כבשי עצרת דבעי תנופה עם הלחם.

ויש להוסיף בזה דהנה בפרשת אמר כתוב ממושבותיכם תביאו לחם תנופה וברש"י כתב לחם תרומה המורם לשם גבוה וזהו היא המנחה החדשה האמורה למעלה, ובפ' בשפתי חכמים דכוונת רש"י דהא דכתיב לחם תנופה לא קאי על מעשה התנופה אלא דהוא לשון הרמה והפרשה לשם גבוה, ולהמבואר י"ל דהיינו דאתי קרא לאשמעינן דמלבד קדושת הקרבן דחל על שתי הלחם עוד יש בהו ג"כ תורת

דתנופה לאו עבודה היא, והא דבעי כהן אינו מדין עבודה אלא דמעשה התנופה בעי כהן וממילא דלא נכלל בקרא דביום צוותו, אכן מש"כ התוס' דהגשה לא בעי כהן תמוה מאד וכמש"כ בחי' הגרע"א זצ"ל ז"ל תמהני מאד הא מקרא מלא הוא זאת תורת המנחה הקרב אותה בני אהרן דמירי בהגשה כדאיתא בסוטה דף י"ד, וכן בספ"ק דקדושין לפינן מינה דהגשה פסולה בנשים ובתוס' קדושין שם כתבו דמהגשות ואילך מירי בכהנים עכ"ד, וכמו"כ קשה נמי מקרא דפ' ויקרא דכתיב והבאת את המנחה וגו' והקריבה אל הכהן והגישו אל המזבח הרי דההגשה הוא בכהן, ויעוי' בפ' הרמב"ן עה"ת פ' ויקרא דכתב ג"כ דהגשה בעי כהן כדמבואר בקרא, והא דאמרין מקמיצה ואילך מצות כהונה אתא למעט יציקה ובלילה עיי"ש וצ"ע ד' התוס' בזה.

והנה התוס' במנחות דף ט' אהא דאיתא שם מקמיצה ואילך מצות כהונה כתבו הגשה ותנופה נמי בעי כהונה שאין זר קרב אצל המזבח, אלא הכא בד' עבודות שבמנחה איירי שמתחילין משעת קמיצה, ובפשוטו יש לפרש דבריהם דדינא דמקמיצה ואילך מצות כהונה הוא דמקמיצה ואילך נאמר דבעינן כהונה מדין עבודה, משא"כ הגשה בעי כהן רק מדינא שלא יהיה זר קרב אצל המזבח, ולפי"ז י"ל דמש"כ התוס' דתנופה והגשה לא בעו כהן במנחה לפני קמיצה כוונתם דלא בעינן כהן משום לתא דהגשה גופא דהגשה אינה עבודה והא דבעינן כהן הוא מה"ט דלא יהא זר קרב אצל המזבח.

אלא דזה קשה טובא דהרי מהסוגיא דקדושין פסלינן נשים להגשה מהא דכתיב בני אהרן ולא בנות אהרן הרי דהוא דין במעשה ההגשה דבעי כהן וכפשטא דקרא, ויעוי' ג"כ בתוס' במנחות דף ב' שכתבו דמחשבה פוסלת בד' עבודות אבל תנופה והגשה אין מחשבה פוסלת אע"ג דבעי כהונה עיי"ש, ומשמע להדיא דבעינן כהונה מדין עבודה ורק דמחשבה אינה פוסלת דאינה מד' עבודות.

ונראה בזה דקרא דביום צוותו לא קאי על כל מילי דהוי עבודה אלא דהוא דין מסוים בעבודת הקרבנות דבעו יום, כדכתיב בקרא ביום צוותו את בני ישראל להקריב את קרבניהם הרי דקרא קאי בעבודת הקרבנות, אבל מידי דאינו מעבודת הקרבנות אע"ג דתורת מעשה עבודה בה לא נכלל בקרא דביום צוותו, ולפי"ז הרי ניחא דיסוד דינא דמקמיצה ואילך מצות כהונה הוא דהקרבת הקרבן מתחיל משעת קמיצה, אבל הגשה הא דאיכא בה תורת עבודה אינה משום לתא דהקרבת הקרבן אלא דההגשה עצמה חשיבא מעשה עבודה מה"ט דלא יהא זר קרב אצל המזבח, בזה לא נכלל בהקרא דביום צוותו וע"כ בעינן ילפותא בפנ"ע דהגשה טעונה יום, וי"ל דזהו נמי יסוד הדבר דמחשבה אינה פוסלת בהגשה דאע"ג דשם עבודה בה מ"מ אינו בכלל הקרבת הקרבן, ופסול מחשבה נאמר רק בהקרבת הקרבן, ועי' תוס' זבחים י"ג ע"ב בד"ה זה הכלל שכתבו ז"ל בהגשה אין פיגול דקמיצה כנגד שחיטה ואין לו פיגול קודם שחיטה ויש לבאר כנ"ל דהקרבת הקרבן מתחיל משעת קמיצה.

בענין דין תנופה בכהן ובבעלים

דף ס"א ע"ב כהן מניח ידו תחת יד הבעלים ומניף, ובתוס' הקשו דא"כ הא הו"ל חציצה בין יד הכהן להחו"ש, וכתבו דתחת יד הבעלים לאו דווקא אלא דהבעלים אוחזים באוגני הכלי והכהן בשוליו, אכן בשם רש"י כתבו דתנופת כהן לא איכפ"ל אם יש בזה חציצה דעיקר תנופה בבעלים הוא, ובתוס' הקשו ע"ז דמנ"ל הא הא תרוויהו כתיבן, ומד' הרמב"ם בפ"ט ממעשה"ק ג"כ מבואר כפשטות הדברים דכהן מניח ידו תחת ידי הבעלים וקשה הא הוי חציצה.

ואמר בזה מרן הגרי"ז זצ"ל דבדין תנופת בעלים נאמר תרתי חדא דהבעלים צריך לעשות מעשה התנופה, ושנית דהוא דין בהחו"ש

מקדשין ליקרב אבל מקדשין ליפסל, ומבואר לפי"ז דכ"ש מקדש בחוץ ליפסל עיי"ש, ולפי"ז הרי י"ל דמעצם הא דיכול לאפותן בחוץ ל"ק די"ל דשפיר מתקיים הא דהקדישין בתנור בזה דמתקדש ליפסל, וע"כ פירש"י דהא עכ"פ נפסל ביוצא, והשיטה ס"ל דקידוש כ"ש ל"מ לגבי פסול יוצא וע"כ פי' דגנאי הדבר להוציא לחוץ, אבל לגבי עצם הקידוש ל"ק דהא כ"ש מקדש בחוץ ליפסל.

אלא דעדיין ישל"ע בזה דהנה בדף ט' איתא גבי בללה חוץ לעזרה דר' יוחנן ס"ל דפסול דכיון דעשייתה בכלי הוא ניהי דכהונה לא בעיא פנים מיהא בעי, ומבואר דמידי דבעי כ"ש דינו דצריך ליעשות בפנים, ולפי"ז הרי יש לפרש קו' הגמ' בפשיטות דאי ר"ש ס"ל דתנור מקדש ודינו דצריך לאפותו בתנור קודש ממילא דעצם האפי' בעי שיהא בפנים כיון דדינו דטעון כ"ש, וצ"ב מ"ט לא פי' כן הראשונים וצ"ע. ונראה בזה דחלוק הוא בלילה מאפי', דבלילה דינו הוא דהוי ממעשה המנחה ועצם מעשה הבלילה טעון כ"ש, משא"כ הא דבעינן אפי' בתנור קודש למ"ד תנור מקדש אינו דין דמעשה האפי' בעי כ"ש אלא דעיקר דינו דצריך שיחול ב' קדושת כ"ש ע"י אפי' וממילא אפי' בעי בתנור קודש, אבל אי"ז דין דמעשה האפי' דבעי כ"ש וע"כ ליכא דין דמעשה האפי' עצמו שיהא בפנים, וראי' לזה דמעשה הבלילה הוא קיום דין בהמנחה מהא דבעינן ילפותא דבלילה בזר כשרה, והיינו דבל"ז הוי דינא דבלילה הוא קיום דין בהמנחה דבעי כהונה, ובדף י"ח איתא דר"ש ס"ל דבלילה בעי כהונה ושם איתא מנין לרבות ט"ו עבודות היציקות והבלילות וכו' הרי דמעשה הבלילה הוי קיום דין בהמנחה, וע"כ דוקא בבליילה אמרינן דכיון דעשייתה היא בכלי הוי דינא דעצם מעשה הבלילה צריך להיות בפנים, משא"כ אפי' דהא דבעי כ"ש הוא רק משום לתא דהקידוש בזה אפי' דהאפי' כשרה בחוץ אי נימא דכ"ש מקדש בחוץ ליפסל, וע"כ פי' הראשונים טעמים אחרים הא דא"י לאפות בחוץ.

תרומה, וע"כ דינם דטעונים תנופה גם מחמת הדין תרומה דאיכא בהו. ואשר לפי"ז נמצא דשתי הלחם מלבד הקדושת קרבן דאית בהו אית בהו גם שם לחם תנופה והוא דוגמת תרומת לחמי תודה, וע"כ שפיר הוי דינא דגם התנופה שלאחר שחיטה הוא ביחד עם שתי הלחם דוגמת חו"ש של תודה שטעון תנופה ביחד עם תרומת לחמי תודה.

בענין תנור מקדש ודין אפי' ובלילה בפנים

דף ס"ג ע"א רש"א תנור תנור שתי פעמים אחד שתהא אפייתן בתנור ואחד שיהא הקדישין בתנור, ומי אית ליה לר"ש האי סברא והתנן רש"א לעולם הוי רגיל לומר שתה"ל ולחה"פ כשרות בעזרה וכשרות בבית פאגי, וברש"י כ' דאי ס"ד תנור מקדש איפסלו ביוצא, ובשטמ"ק הקשה דהא כ"ש אינו מועיל לגבי פסול יוצא, וע"כ פי' דהוא משום דאי תנור מקדש גנאי הדבר להוציא חוץ לעזרה לכתחילה ולאפותו חוץ לחומה, וכ"כ התוס' בדף ט' ובזבחים דף כ' ע"ב, אכן ברגמ"ה כתב בביאור ד' הגמ' דאי ס"ל לר"ש דבעינן לקדשינהו תנור היאך הם כשרין בחוץ הא קיי"ל דאין כלים מקדשים בחוץ עכ"ד, וצ"ע ד' רש"י והשיטה דמ"ט לא פי' בפשיטות כד' הרגמ"ה דאי תנור מקדש ל"ה מתכשר באפיתו בחוץ כיון דכ"ש אינו מקדש בחוץ, [והרי בשטמ"ק מפורש דהא דאר"ש כשרות אבי פאגי קאי לגבי אפיתו] וגם צ"ע הא דפרש"י דקו' הגמ' הוא מכח פסול יוצא והשטמ"ק פליג עלי' רק בזה דקידוש כ"ש לא מהני לפסול ביוצא והא בחוץ ליכא קידוש כ"ש כלל וממילא דלא נפסל נמי ביוצא וצ"ע, ועוד ישל"ע בהא דכ' בשטמ"ק דקו' הגמ' הוא דאי תנור מקדש גנאי הדבר לאפותו בחוץ וצ"ב הא כיון דכ"ש אינו מקדש בחוץ הא לא נתקדש כלל וצ"ע.

ושמעתי לבאר ממו"ר הגרא"י הלוי שליט"א בשם הגרי"ד זצ"ל דהנה במס' זבחים דף פ"ח איתא גבי כלי הלח אין מקדשין את היבש אמר רב ואיתימא ר"א אין מקדשין ליקרב אבל מקדשין ליפסל, ובפרש"י כ' ליפסל היינו בלינה וביוצא, ובשטמ"ק שם כ' עוד גי' איכא דמתני לה אסיפא אין מקדשין אלא בקודש אמר רב ואיתימא ר"א אין

מצגת ללומדי מנחות – מנחת חביתין בדרף היומי

עם ההתקדמות בלימוד מסכת מנחות בדרף היומי מוגשת ללומדים מצגת נפלאה מבית תורת הקרבנות – מראה כהן, עם המחשה בהירה ומאירת עיניים של הכנת והקרבת חביתין כהן גדול

ניתן לקבל חינם את המצגת ותמונות עזר נוספות למסכת מנחות במייל 7619185@gmail.com עם המילה 'חביתין' בשורת הנושא

ניתן להקריין ברבים – בשיעורי דף היומי ולתלמידים.

נודה מאוד לאלו המבינים את קושי גיוס הכספים להוצאות המרובות של העלוץ והספרים ומסייעים בתרומה כנדרים פלוס ע"ש תורת הקרבנות

ניתן להזמין שיעורים מרבני 'תורת הקרבנות' בליווי המחשות הכנת מנחה

דף לח (א' אדר)

א. התכלת אינה מעכבת את הלבן, והלבן אינו מעכב את התכלת. תפלה של יד אינה מעכבת את של ראש, ושל ראש אינה מעכבת את של יד.

דף מב (ה' אדר)

ב. כיצד צובעין התכלת: מביאין דם חלזון, והוא דג שדומה עינו לעין התכלת ודמו שחור כדיו, ונותנין את הדם ליורה ונותנין עמו סממנין כמו הקמוניא וכיוצא כדרך שהצבעים עושים, ומרתיחין אותו, ונותנין בו הצמר עד שיעשה כעין רקיע, וזו היא התכלת.

ג. התכלת צריכה צביעה לשמה, ואם צבע שלא לשמה פסולה. והיורה שיש בה הצבע, אם צבע בה מעט צמר לבדוק אם הוא יפה אם לאו, נפסלה היורה כלה. אלא כיצד יעשה, לוקח הצבע מן היורה בכלי קטן ומניח בו צמר שבדוק בו, ושורף את שבדק שהרי נצבע לבדיקה, ושופך הצבע שבכלי שבדק בו שהרי טעמו ופסלו, וצובע התכלת בשאר הצבע שלא נפגם.

דף מד (ז' אדר)

ד. הסלת והשמן של נסכים אינן מעכבין את הזין, ולא הזין מעכבין אצל הסלת והשמן מעכבין אהדדי.

ה. המנחות צריד להביא קדם לנסכים, בין בבאין עם הזבח בין בבאים בפני עצמן, בין בצבור בין ביחיד.

ו. המתנות שעל מזבח החיצון אין מעכבות זו את זו. ואפלו בחטאת, אם נתן מתנה אחת כפר.

דף מה (ח' אדר)

ז. פרים וכבשים של כל מוספי המועדים [לבד מחג הסוכות וכדלקמיה] אין מעכב מספרן, שאם אין לו כל השבעה כבשים מקריב כמה שיש לו. וכן לעגל פרים.

והוא הדין דאין מעכב מין אחד על חברו, והינו דאם אין לו אלא מין אחד מהשלושה מינים שצותה התורה להקריב בשביל המוספין [פרים ואיל וכבשים], יכול להקריבו.

וכל זה דוקא באין לו כמו שכתבנו, אבל אם יש לו לא יוכל למעט מן המנגן, וכן מהמספר של כל מין.

ח. הפרים וכן האילים וכן הכבשים של מוסף החג, מספר של כל מין מעכב, שאם אין לו המספר בשלמות לא יביא אותו המין כלל. אבל מין אחד על חברו אין מעכב אף בחג הסוכות, כמו בשאר מועדים וכנ"ל.

והוא הדין לעגל קרבנות הבאין בעצרת בגלל הלחם, פר ושני אילים ושבעה כבשים ושני כבשים שמביאין לשלמים, מספר של כל מין מעכב, ומין אחד על חברו אינו מעכב.

וכן, אותן הקרבנות כיון שבאין רק בגלל לחם, אין שכיח לקרבנות של מוסף היום, ואין מעכבין אלו על אלו. ונראה דבזה אפלו ביש לו אין מעכבין אלו על אלו.

ט. אם אין לו מעות לקנות פרים כדי צרכו וגם נסכים, מוטב שימעט בנסכים ולא ימעט בפרים.

י. הפר ושני האילים ושבעה כבשים שמביאין בעצרת עם שתי הלחם, אף דחובה התורה בשביל הלחם להביא, מפל מקום אין מעכבין את הלחם, ולא הלחם מעכבין.

וכן שני כבשים הבאין ביום זה לשלמים, גם כן אין מעכבין את הלחם, שיוכל להביא לחם לתנופה אף אם לא הביא הכבשים, אבל הלחם מעכבין [שאם לא הביא הלחם לא יוכל להקריב אלו השתי כבשים].

ויש חולקים לעגל אלו השתי כבשים וסוברים בהפך, דהכבשים מעכבין הלחם, והלחם אין מעכבין.

דף מו (ט' אדר)

כ. הא דאמרינן דשתי כבשים אין מעכבין הלחם, הני מלי שאבדו הכבשים קדם שחיתתן ואין לו אחרים להביאן, אבל אי אבדו אחר שחיתתן הזקקו זה לזה, וממילא אבד גם כן הלחם ויצא לבית השרפה. ויש אומרים דאפלו קדם שחיתתן אם הונפו ביחד הזקקו זה לזה, ואם אבד האחד נדחה גם כן חברו.

ק. וכן גבי תודה, אם נפרסה חלה מחלותיה אחר שחיתה - כלן פסולות, ואם יצאת החלה או נטמא - שאר החלות כשרות.

ואם נפרס לחמה או נטמא או יצא עד שלא נשחטה התודה, אפלו נעשה זה בכל חלותיה, מביא לחם אחר ושוחט.

ואם נטמאו כל חלותיה או יצאו אחר שנשחט, הדם יזרק, והבשר יאכל, והלחם פסול, וידי נדרו לא יצא.

נורק הדם ואחר כך נפרס מקצת הלחם או נטמא או יצא - תורם מן השלם על הפרוס ומן הטהור על הנטמא ומן מה שבפנים על מה שבחוץ.

ל. אם הביא לחם וכבשים והונפו ביחד, ואבד הלחם והביא לחם אחר, אותו הלחם טעון תנופה מחדש עם הכבשים מספק. [וליש אומרים הנ"ל לא שיק דיין זה, דאם אבד הלחם אבדו גם כן הכבשים].

מ. שתי כבשי עצרת המביאין לשלמים הם המקדשין את הלחם. אבל השבעה כבשים ופר ואילים המביאין לעולה, אף דהם גם כן באין בשביל הלחם, אין מקדשין הלחם.

נ. שחיתת איל נזיר מקדש את סל המצות. ואם שחטו שלא לשמו לא קדשו.

ס. אם לא היה לו כבשים להביא והביא שתי הלחם לבד, טעונות תנופה. ומן התורה מתר לאכלן גם כן, דכיון דאין לו כבשים הם המתירין עצמן, אלא דגזרו חכמים שמא יבוא לאכלן אף במקום שיש לו כבשים ואין מקריבן [ישם מן התורה אסור דכיון דיש כבשים אין מתקדש הלחם אלא על ידי שחיתת הכבשים], ועל כן טעונות לינה ויצאו אחר כך לבית השרפה.

דף מז (י' אדר)

ע. שתי כבשי עצרת המביאין לשלמים, מקדשין הלחם על ידי שחיתתן ששוחטין לשמן, ואם חללן על מעות לא נתפס פדיון דכבר נתקדש הלחם על ידי זה מקדשת הגוף. ומפל מקום אין הלחם מתר עדין באכילה, עד שישזקו דם הכבשים גם כן לשמן.

פ. שתי הלחם שייצאו בין שחיתה לזריקה וזרק דם הכבשים במחשבת הזמן, נתפגלו שתי הלחם אף על פי שהן בחוץ, שהזריקה מועלת ליצא אף על פי שעדין הוא בחוץ.

צ. כבשי עצרת ששחטן לשמן ואבד הלחם, אם זרק דמן לשמן הרי אלו פסולים, דמכיון ששחטן הזקקו זה לזה ומעכב האחד לחברו. ואפלו אם זרק דמן שלא לשם שלמי עצרת גם כן מצדד הגמרא דאינו מתיר הבשר לאכילה, דלא עדיף מלשמן, ויש דסברי דנשאר הדבר בספק.

דף מח (יא' אדר)

ק. שחט שני כבשים על ארבע חלות, אם אמר יקדשו שתיים מתוך ארבע, מושך שתיים מהן עם הכבשים ומניפן, וחוזר ומושך שתיים האחרות עם הכבשים ומניפן, מחמת ספק דאינו יודע איזה מהן נתקדשו. ומביא מעות, ואומר בכל מקום שהן השתיים שאינן מקדשות

יתחללו על המעות הללו, ונפקי לחליו, והפדיה צריכה להיות בפנים בעזרה. ואחר כך זורק הדם על שתי המקדשות, והכהן צריך לאכל כל הארבע חלות בפנים, דאינו מכיר אותן שהן של חליו.

ואם בעת השחיטה קדש על כל הארבע חלות, לא נתקדשו כלל, ויש אומרים דאפלו באפן זה נתקדשו שנים מהן.

ה. שחט ארבעה כבשים על שתי חלות, מושך שנים מהן וזורק דמן שלא לשמן, ומניף השנים הנשארים הכשרים עם שתי הלחם.

ש. כבשי עצרת ששחטן שלא לשמן, או ששחטן לפני זמנו או לאחר זמנו, הדם יזרק והבשר יאכל. ואם הייתה שבת לא יזרק, כיון דאדחי מקרבן צבור תו לא דחי שבת אפלו בשבות, ומכל מקום אם זרק הרצה להקטיר אימורין [צ"ל אימורין] לערב אבל לא בשבת.

וכן לעגן שלמי נזיר ששחטן שלא לשמן, כשרין ולא עלו לבעלים לשם חובה, ולכן אין טעונין לחם ולא זרוע דהא אין הנזיר נתר בהן, ומכל מקום נאכלין רק ליום ולילה כדין שלמי נזיר.

ת. אשם בן שנה והביא בן שתיים, בן שתיים והביא בן שנה, פסולין, ויתעבר צורתן ויצאו לבית השרפה.

אבל עולת נזיר ועולת יולדת ועולת מצרע שהיו בני שתי שנים, ושחטן, כשרים.

דף מט (יב אדר)

ד. כל עניני דמנחות שלא לשמן לא עלו לשם חובה - דוקא בעוקר, דהינו שידע שהוא מנחת מרחשת וכיון לשם מנחת מחבת, אבל בטועה שדמה שהוא מחבת - קימא לו דעקירה בטעות לא הוי עקירה ועלו לשם חובה. ואפלו במנחת חוטא וקנאות, אם דמה שהוא מנחה אחרת וקמצה לשמה - כשרה. ויש חולקין וסוברין דעקירה בטעות הוי עקירה.

א. התמידין אין מעכבין את המוספין, ולא המוספין את התמידין, בין היכא שלא הקריב אלא אחד מהן, ובין שהקדים אחד לחברו. ולכתחלה אסור להקדים שום קרבן קדם תמיד של שחר.

צבור שאין להן קרבנות שיהיו די לתמידין ומוספין, תמידין קודמין שפן תדיר. אכן תמידין דלמחר ומוספין דהאידינא, איזה מהן שירצה קדים.

דף נ (יג אדר)

ב. לא הקריבו כבש בבקר, יקריבו בין הערבים, בין היכא שהיו אנוסין ושוגגין ובין שהיו מזידין.

ואם היה זה בפעם ראשון שעדין לא נתחנף המזבח ולא הקריבו בבקר, לא יקריבו בין הערבים. שאין מחנכין את מזבח העלה אלא בתמיד של שחר, ואין מחנכין את מזבח הזהב אלא בקטרת הסמים של בין הערבים, ולא את השלחן אלא בלחם הפנים בשבת, ולא את המנורה אלא בשבעה נרותיה של בין הערבים.

ג. בכל יום אם לא הקטירו קטרת בבקר אפלו מזידין, מפל מקום יקריבו בין הערבים את הפרס שלו.

ויחיד אין לו רשות לנדב נדבה להקטיר קטרת, בין על מזבח החצון ובין על הפנימי, (אבל יכול לנדב נדבתו למסרם לצבור שיהיה שלהם ויקטירו בזמן הקטרה).

ואפלו צבור אין להם רשות להקטיר קטרת נדבה, כי אם הקטרת חובה שנצטוו בתורה להקטיר, והוא הפל בכלל קטרת זרה. ועל מזבח החצון גם כן אין להם רשות להקטיר.

ד. הלחם אינו מתקדש על השלחן קדשת הגוף לפסל ביוצא ושאר

פסולים, אלא אם כן סדרו בשלחן בשבת ולא בימות החול.

ה. מנחת מחבת כהן גדול, שמביא בכל יום ומקריב חצי עשרון בבקר וחצי עשרון בערב, לא היה מביאן חצאין, אלא מביא עשרון שלם בבקר מביתו, וחוצהו במדת חצי העשרון שהיה במקדש, ומקריב מחצה בבקר ומחצה בין הערבים.

אם נטמא מחצה של בין הערבים או שאבד, צריך להביא מחדש עשרון שלם מביתו וחוצהו, ומקריב מחצה ומחצה אבד.

וכן כהן גדול שהקריב מחצה שחרית ומת, ומנו אחר תחתיו קדם תמיד של בין הערבים, צריך להביא גם כן עשרון שלם וחוצהו, ומקריב מחצה ומחצה אבד. ונמצאו בכל זה שני חצאין אוכדין ושני חצאין קרבין.

ו. אותן חצאין האוכדין לא ישרפם מיד, אלא יפסלו בלינה ואחר כך יציאם לבית השרפה.

כיצד עושים חביתיה כהן גדול: מחלק השלשה לגין ברביעית שבמקדש רביעית לכל חלה דשתיים עשרה חלות יש, ואופה החלה מעט, ואחר כך מטגנה על המחבת בשאר רביעית השמן שלה ואינה מבשלה הרבה. ויש אומרים דאופה ומטגנה וחוזר ואופה (זו היא דעת רש"י בלישנא קמא, ועין שם עוד שתי לשונות).

ז. חביתיה כהן גדול, לישתן ועריכתן ואפיתן בעזרה, ודוחות את השבת ואת הטמאה.

דף נא (יד אדר)

שעור השמן שצריך לחביתין הוא שלשה לגין, כשעור נסכי התמיד.

ח. מת כהן גדול בשחרית אחר שהקריב חצי העשרון ולא מנו כהן אחר תחתיו, מביאין היורשין עשרון שלם ועושים אותו חביתין, ושלמה הייתה קרבה.

ט. כהן הדיוס ביום שנתחנף לעבודה ורוצה לעבד עבודתו, צריך להביא מתחלה מנחה עשירית האיפה סלת משלו לשם חנופה.

והוא הדין כהן גדול ביום שנתמנה להיות כהן גדול, מביא מתחלה עשירית האיפה משלו לשם חנופה, לבד מנחת חביתין שצריך להביא אחר כך.

י. מנחת חביתין איננה דוקא באהרן ובניו, אלא מצוה זו נוהגת לדורות.

ד. בין מנחת חביתין שמביא כהן גדול, ובין כל מנחת נדבה של כהן, היא פלה בהקטרה. והאוכל מהם עובר בלאו, דכתיב וכל מנחת כהן כליל תהיה לא תאכל.

דף נב (טו אדר)

ל. פר העלם דבר של צבור, ושעירי עבודת כוכבים גם כן של צבור, צריך לגבות המעות מן הצבור, ולא מתרומת הלשפה.

מ. מת כהן גדול קדם שהקריב בבקר ולא מנו כהן אחר, מקריבין אותו עשרון שלם בבקר, ועשרון שלם בין הערבים. ואין כופלין שמנה ולבונתה אף על גב שנקפלו הסלת, אלא מפרישין להם שלשה לגין שמן וקמץ לבונה, לג ומחצה שמן וחצי קמץ לבונה לעשרון של בקר, ולג ומחצה שמן וחצי קמץ לבונה לעשרון של בין הערבים.

פרק חמישי

א. כל המנחות הקרבות לגבי המזבח באות מצוה, ולעכוכא הוא אפלו בדיעבד. חוץ מעשרה לחמי תודה של חמץ שיש בתודה, ושתי הלחם שמביאין ביום עצרת, שהם אינן קרבין לגבי המזבח, והן באות רק חמץ.

ב. כיצד מחמץ, מביא שאור כדי חמוץ מבייתו ונותנו לתוך המדה, וממלא את המדה. אף על פי שאם היה הכל סלת היתה חסרה או יתרה מפני השאור, שפעמים יהיה עבה וקשה ופעמים רכה, אין משגיחין אלא על מדתה עתה, והרי הוא מודד עשרון עשרון שלמים.

דף נד (יז' אדר)

ג. אותן הנ"ל שהם טעונות להיות חמץ, אין מחמיצין אותן במי תפוחין אפלו אם מצרף לזה מים גם כן, ויש אומרים דאם מצרף מים לזה מחמיצין.

דף נה (יח' אדר)

ד. כל המנחות נלושות בפושרין ומשמרן שלא יחמיצו, דכיון דנעשית בפנים אנשי פנים זריזין הן.

מה שאין פן לתימה דנעשית בחוץ לעזרה, אין מתירין בחטין של מנחות, כדי שלא יבא לידי חמוץ. לביד מנחת העמר דכל עסקיה בצבור ועל פי בית דין, מסתמא יהיו זהירין מלחמצה, לותתין אותן, וצוברין אותן שיזובו ממייה.

ה. ואם החמץ אפלו שיריה לבד עובר בלא תעשה.

ו. וחיב על לישתה ועל עריכתה ועל אפיתה ועל קטוף שלה, על כל אחת בפני עצמו. עשה חמץ מתחלה ועד סוף, לוקה על כל מעשה מהן.

דף נו (יט' אדר)

ז. אם ערך ואפה בעצמו, בודאי חיב שתיים, אחת על עריכתה בחמוץ ואחת על אפיתה.

ואם ערך חבירה ונתן לו ואפה, גם כן דעת רש"י דחיב על אפיתו שתיים דאפיה גמר עריכה היא; ויש אומרים דאינו חיב על האפיה רק אחת, אלא אם כן שעשה האופה קצת עריכה גם כן קדם האפיה אז חיב שתיים משום העריכה ומשום האפיה.

ח. מחמץ אחר מחמץ חיב, בין שעשה הראשון מעשה אחת כגון לישיה והשני עשה עריכה או אפיה, ובין שעשו שניהם מעשה אחת כגון עריכה. ומסתברא דהוא הדין בלישיה גם כן כי היא גוונא, כגון שהשני גמר הלישיה בחמוץ, שהראשון נתן מים לתוך הקמח ונשתהא שעור מיל, והשני גמר הלישיה. ואפיה נמי, כשהראשון אפה רק עד שנקרמו פניה והשני גמר האפיה, גם כן אפשר דחיב.

ט. הניח שאור על גבי העסה והלה וישב לו ונתחמצה מאליה, לוקה, שהנחת השאור הוא המעשה.

דף נז (כ' אדר)

י. הא דאסרה התורה להחמץ המנחה, אין נפקא מינה בין מנחת מרחשת לשאר כל המנחות. גם אין נפקא מינה בין החמץ הקמץ, או שיריה, ובין שהחמץ המנחה עד שלא נקמצה, בכל גוני חיב.

כ. המחמץ מנחה פסולה, כגון שיצאת לחוץ או שנטמאת, פטור, שגאמר אשר תקריבו לה' - כשרה ולא פסולה.

חמצה כשהיא כשרה, ויצאת לחוץ, וחזר וחמצה אחר שנפסקה ביציאתה, מסתפקינן בגמרא, ומספק אינו לוקה.

וכן אם חמצה כשהיא כבר בראשו של מזבח גם כן אינו לוקה, שגאמר אשר תקריבו, וכבר קרבה זו למזבח כשהיא כשרה, אלא שאחר כך נתחמצה.

ל. המחמץ לחם הפנים לוקה, בין שלשה בכלי שרת ובין שלשה שלא בכלי שרת מכל מקום שם מנחה עלה משעה שנמדדה בעשרון של קדש, דקמיא לן דמדת יבש נתקדש, וממילא שיך בה אסור חמוץ.

אבל המחמץ מנחת נסכים אינו לוקה, דאי יגבלה בשמן לבד - מי פרות אין מחמיצין, ואי יתן בה מים - ממילא נפסלת על ידי זה וקמיא לן דבפסולה לא שיך חמוץ. ועין בזבח תודה.

מ. כל שעלה ממנו חלק לאשים, יש על השירים לא תעשה מן התורה שלא להקטירם, דכתיב לא תקטירו ממנו אשה לה, ודרשינן כל שעלה ממנו אשה לה' שוב לא תקטירו את הנותר.

ולפיכך המעלה מבשר חטאת, ומבשר אשם, ומזבחי שלמי צבור שהן קדשי קדשים, ומבשר קדשים קלים, וממותר העמר, ומשתי הלחם [דכבר עלו חלבי כבשי עצרת הבא עמהן], ומלחם הפנים [דכבר עלו בזיכי לבונה הבא עמהן], ומשירי מנחות, הרי הוא עובר בלא תעשה זו.

והוא הדין המעלה מבשר חטאת העוף, או מלג שמן של מצרע, עובר בלא תעשה זו, שגם הם בכלל קרבן ונתנם התורה לפניהם ולא להקטירם על המזבח.

נ. אחד המעלה מכל אלו על המזבח, או שהעלם על הכבש והקטירם שם, ויש אומרים דוקא כשהעלם על המזבח ולא על הכבש. וכך זה דוקא באלו שכתבנו, אבל בשאור ודבש לכלי עלמא חיב אפלו אם הקטירם על הכבש.

דף נח (כא' אדר)

ס. אם נתחמץ הקמץ אסור להקטירו ועובר בלאו, שגאמר כי כל שאר וכל דבש לא תקטירו וגו'. ואפלו אם הקטיר רק כזית ממנו, חיב. ואפלו אם אותו כזית לא היה פלו חמץ רק מקצתו והשאר לא נתחמץ, מכל מקום ההתר מצטרף לאסור לחיבו, כיון שנתערבו יחד ולא מנכר בפני עצמו. ויש אומרים דאפלו מנכר, כיון שמונחין יחד ואכלן [צ"ל והקטירן] בבת אחת מצטרפין להדדי לשעור כזית.

הא דאמרינן דמעלה שאור ודבש עובר בלאו, דוקא אם מעלהו לשם קרבן, אבל לא במעלהו לשם עצים.

ע. המעלה שאור ודבש על גבי המזבח בבת אחת, חיב שתיים [לדעת רש"י ותוספות והראב"ד], ויש אומרים שאינו חיב אלא אחת. והוא הדין אם העלה ערובי שאור וערובי דבש בבת אחת לדעה זו, וכן אם ערב שאור ודבש והעלן, או שערב ערובי שאור וערובי דבש והעלן, לדעת ה"ש אומרים אין חיב אלא אחת, ולדעה הראשונה יש לעין בכל זה [ולפי הנראה גרסתם של רש"י ותוספות כגרסת הראב"ד דרבא הוא המחמיר בזה והלכתא כותיה].

פ. אחד המקטיר שאור ודבש על המזבח החצון, ואחד המקטיר בהיכל. **צ.** חמר בשאור מבדבש, ששאור אסור לתת בשירים וכנ"ל, אבל דבש מתר.

דף נט (כב' אדר)

ק. עשר מנחות טעונות שמן ולבונה: מנחת הסלת, והמחבת, והמרחשת, והחלות, והרקיקין, ומנחת כהנים, ומנחת כהן משיח, מנחת עובד גלולים, ומנחת נשים, ומנחת העמר.

מנחת נסכים טעונה שמן ולא לבונה. לחם הפנים טעון לבונה ואין טעון שמן. שתי הלחם, ומנחת חוטא, ומנחת קנאות, אין טעונין לא שמן ולא לבונה.

ר. אם נתן שמן ולבונה במנחת קנאות או במנחת חוטא עני, חיב מלקות על כל אחד בפני עצמו. נתן עליה שמן, נפסלה. אבל לבונה יש עצה שילקטנה מעליה וחוזרת להכשרה, אם לא שנתן עליה לבונה שחוקה שאי אפשר ללקטה נשאת בפסולתה.

ש. נתן שֶׁמֶן על שְׂרִירָה, אינו עובר בלא תעשה, וגם אינה נפסלת על ידי זה.

וכן בעיניו שֶׁהַשֶּׁמֶן או הַלְּבוּנָה יְהִיוּ מִנְּחִים על המנחה גופה אז נפסלת, לאפוקי כִּשְׁהֵם מִנְּחִים בְּכָלִי.

ת. קִדְּם שֶׁלְקַט הַלְּבוּנָה מֵעֲלִיָּה, אם חשב אז בעת הַקְּמִיצָה מִחֻשְׁבֵּת פּגוּל אינו חל, ומְכַל מְקוֹם הַמִּנְחָה נִפְסָלֶת מִחֻשְׁבֵּת שֶׁהִיא מִנְחַת הַלְּבוּנָה בְּעַת הַקְּמִיצָה (וְאִפְלוּ לֹא חָשַׁב כָּלֵל הִיא גַם כֵּן פְּסוּלָה). אֲבָל אִם לָקַט הַלְּבוּנָה מֵעֲלִיָּה קִדְּם קְמִיצָה חוּצָרָה לְכַשְׁרוּתָהּ, וְעַל כֵּן אִם חָשַׁב אַחַר כֵּן מִחֻשְׁבֵּת פּגוּל חל.

א. נתן הַשֶּׁמֶן על גְּבִי מִקְצֵת מִן הַמִּנְחָה שֶׁהִיְתָה פְּחוּת מִכֻּזֵּית, לֹא פְּסוּלָה. אֲבָל הַלְּבוּנָה אִם נִתְּנָה על גְּבִי מִשְׁהוּ מִן הַמִּנְחָה, פְּסוּלָה, עַד שֶׁיִּלְקַט הַלְּבוּנָה מֵעֲלִיָּה.

דף ס (כג' אדר)

ב. אִימְתִי הַלְּבוּנָה פּוֹסֵלֶת אֶת הַמִּנְחָה, בְּזֵמַן שֶׁיֵּשׁ בְּלִבוּנָה שְׁעוֹר כֻּזֵּית. אֲבָל הַשֶּׁמֶן אֲפֹשֶׁר שֶׁפּוֹסֵלֶת הַמִּנְחָה אֲפִלוּ נִתַּן מִשְׁהוּ מִמִּנְחָה.

ג. בֵּין שִׁנְתָן שֶׁמֶן או לְבוּנָה על הַמִּנְחָה גּוּפָא, או על הַקֶּמֶץ שֶׁלָּהּ, נִפְסָלָה. אֲךָ בְּלִבוּנָה מִהֵי לְקוּט וְכַנ"ל.

ד. גִּבַּל הַמִּנְחָה בְּמִים וְקִמֵץ, כְּשֶׁרָה, לֹא נֶאֱמְרָה חֲרָבָה אֶלָּא מִשֶּׁמֶן.

ה. אֵלוּ הַמִּנְחוֹת טְעוּנוֹת הַגֵּשֶׁה לְקֶרֶן מֵעֲרִיב דְּרוּמִית שֶׁבַמְזֻבָּח, וְאֵין טְעוּנוֹת תְּנוּפָה: מִנְחַת הַסֵּלֶת, וְהַמִּחְבֵּת, וְהַמְרֻחֶשֶׁת, וְהַחֲלוֹת וְהַרְקִיקִין, מִנְחַת כֹּהֲנִים, וּמִנְחַת כֹּהֵן מְשִׁיחַ, וּמִנְחַת נְשִׁים, וּמִנְחַת חוּטָא. וְהַהֲגָשָׁה הִיא קִדְּם קְמִיצָה בְּמִנְחוֹת שֶׁצְּרִיכוֹת קְמִיצָה.

ו. מִנְחָה שֶׁהִיְחִיד מִתְּנַדָּב אֵינוֹ בָּאָה אֶלָּא מִן סֵלֶת חֲטִין, וְלֹא מִן הַקֶּמֶח, וְלֹא מִן הַשְּׁעוּרִים.

דף סא (כד' אדר)

ז. אֵלוּ טְעוּנוֹת תְּנוּפָה, וְאֵין טְעוּנוֹת הַגֵּשֶׁה: לֵג שֶׁמֶן שֶׁל מִצְרַע וְאֲשָׁמוּ, וְהַבְּכוֹרִים, וְאֲמוּרֵי הַשְּׁלָמִים וְחֻזָּה וְשׁוֹק שֶׁלָּהֶן בֵּין מִשְׁלָמֵי יְחִיד וּבֵין מִשְׁלָמֵי צְבוּר.

וְשִׁתֵּי הַלֶּחֶם וְשִׁנֵּי כֶּבֶשׂי עֲצֵרַת מִנִּיפֵן בְּעוֹדֵן חַיִּים. וְגַדְרַת הַתְּנוּפָה בְּכָל מְקוֹם הִיא שְׁמוּלִיךְ וּמִבֵּיא וּמַעֲלָה וּמוּרִיד, וְכֵן בְּזֶה נֹתֵן שִׁתֵּי הַלֶּחֶם בְּצַד שִׁנֵּי הַכֶּבֶשִׂים [לְחֵם אֶחָד בְּצַד כֶּבֶשׂ זֶה וְלֶחֶם אֶחָד בְּצַד כֶּבֶשׂ זֶה], וּמִנְחַת שִׁתֵּי יְדֵיו לְמִטָּה, וּמוּלִיךְ וּמִבֵּיא וּמַעֲלָה וּמוּרִיד.

תְּנוּפָה הִיְתָה בְּמִזְרַח, וְהַגֵּשֶׁה בְּמַעֲרָב.

תְּנוּפוֹת קוֹדְמוֹת לְהַגְשׁוֹת.

מִנְחַת הַעֵמֶר וּמִנְחַת קִנְאוֹת, טְעוּנוֹת הַגֵּשֶׁה וְתְנוּפָה.

לְחֵם הַפָּנִים וּמִנְחַת נְסֻכִים, אֵין טְעוּנוֹת לֹא הַגֵּשֶׁה וְלֹא תְנוּפָה.

זְבָחֵי שְׁלָמֵי יְחִיד טְעוּנוֹת סְמִיכָה חַיִּים, וְתְנוּפָה רַק כְּשֶׁהֵן שְׁחוּטִין דִּהְיִנוּ הָאֲמוּרִין וְחֻזָּה וְשׁוֹק. זְבָחֵי שְׁלָמֵי צְבוּר טְעוּנוֹת תְּנוּפָה חַיִּים, וְגַם כְּשֶׁהֵן שְׁחוּטִין הָאֲמוּרִין וְחֻזָּה וְשׁוֹק שֶׁלָּהֶן, וְאֵין בָּהֶן סְמִיכָה. וְאֲשֵׁם מִצְרַע טְעוּן סְמִיכָה וְתְנוּפָה חַי, וְאֵין בּוֹ תְנוּפָה שְׁחוּט.

ח. לֵג שֶׁמֶן שֶׁל מִצְרַע וְאֲשָׁמוּ, מִצְּוָה לְכַתְּחֵלָה לְהִנְיָף אוֹתָם כְּאֶחָד, וְאִם הִנְיָף זֶה בְּעֶצְמוֹ וְזֶה בְּעֶצְמוֹ יֵצֵא.

ט. בֵּין בְּבְכוֹרִים וּבֵין בְּשְׁלָמִים וּבֵין בְּמִנְחַת קִנְאוֹת, כֹּהֵן מִנִּיחַ יְדֵיו תַּחַת יְדֵי הַבְּעֵלִים וּמִנִּיחַ.

י. אֶחָד אֲנָשִׁים וְאֶחָד נְשִׁים וְאֶחָד גְּרִים וְעַבְדִּים מְשַׁחֲרִים, קָרְבָּנוֹ טְעוּן תְּנוּפָה. אֲכֵן בְּקָרְבָּן נְשִׁים אֵין הַנְּשִׁים מִנִּיפּוֹת אֶלָּא הַכֹּהֵן לְחוּדֵיהֶ,

[לְבַד בְּמִנְחוֹת קִנְאוֹת, וְכֵן בְּנִזְיָרָה, הֵן בְּעֶצְמוֹן מִנִּיפּוֹת גַּם כֵּן, כְּדִלְקַמּוֹן].

דף סב (כה' אדר)

כ. סֵדֶר הַתְּנוּפָה הִיא שֶׁמִּנִּיחַ הָאֲמוּרִין על פֶּסֶת הַיָּד, וְחֻזָּה וְשׁוֹק עֲלֵיהֶן מְלַמְעֵלָה, וְעַל הַחֻזָּה וְשׁוֹק אַחֲרַת [צ"ל יוֹתֵרֶת] הַכֶּבֶד וְשִׁתֵּי הַכְּלִיֹּת וְהָאֲלִיָּה (אִם הִיא כֶּבֶשׂ), וְאִם יֵשׁ שָׁם לֶחֶם [הֵינּוּ בֵּין לְעִנְיָן לְחֵמֵי תוֹדָה דְּצִרְיָה לְהִנְיָף הַלֶּחֶמִים הַנִּתְּנִין לַכֹּהֵן וּבֵין לְעִנְיָן נִזְיָר] הַלֶּחֶם לְמַעֲלָה.

ל. הַתְּנוּפָה מִצְּוָה לְכַתְּחֵלָה שֶׁיְהִיוּ על יְדֵי שְׁלִשָּׁה כֹּהֲנִים, מִשּׁוּם בְּרַב עִם הַדָּרַת מְלָךְ. דִּהְיִנוּ, בְּשַׁעֲרָה שֶׁמִּבֵּיא הַכֹּהֵן מִבֵּית הַמִּטְבָּחִים יְהִיָּה מִנְחַת בִּידוֹ הַחֻזָּה מְלַמְטָה וְהַחֲלָב מְלַמְעֵלָה, וְכִי הָדָר מִהַפֶּךְ לָהּ וְנוֹתְנָה לְיַד הַמִּנִּיחַ נִמְצָא מָה שֶׁהִיא מִתְּחֵלָה לְמַעֲלָה נַעֲשֶׂה עֲכָשׁוֹ לְמִטָּה, וְאַחַר כֵּן כְּשֶׁחוּזָר וּמִהַפֶּךְ בְּשַׁעֲרָה שְׁנוֹתְנָה לְיַד כֹּהֵן הַמַּקְטִיר נִמְצָא דִּהָאֲמוּרִין שֶׁהִיוּ מִתְּחֵלָה לְמִטָּה נַעֲשׂוּ עֲכָשׁוֹ לְמַעֲלָה.

ג. זְבָחֵי שְׁלָמֵי צְבוּר, תְּנוּפָתָן שֶׁלְאַחַר שְׁחִיטָה הִיא רַק בְּחֻזָּה וְשׁוֹק וְאֲמוּרִין כְּשֶׁאֵר שְׁלָמֵי יְחִיד.

ס. חֲמִשָּׁה שֶׁהִבִּיאוּ קָרְבָּן אֶחָד, אֶחָד מִנִּיחַ על כָּלֵם. וְכֵן הַשּׁוֹלַח קָרְבָּנוֹתָיו מִמְדִּינַת הַיָּם, כֹּהֵן מִנִּיחַ על יְדוֹ (וְעַיֵן בַּתוֹס').

דף סג (כו' אדר)

ע. הָאוֹמֵר הָרִי עֲלֵי בְּמִחְבֵּת - לֹא יְבִיא בְּמִרְחֶשֶׁת, בְּמִרְחֶשֶׁת - לֹא יְבִיא בְּמִחְבֵּת, וְלַעֲכוּבָא הִיא דְּלֹא יֵצֵא בְּזֶה יְדֵי חוּבְתוֹ כְּדִלְקַמּוֹן בְּפָרֶק הַמִּנְחוֹת וְהַנְּסֻכִים.

פ. מָה בֵּין מִחְבֵּת לְמִרְחֶשֶׁת: מִרְחֶשֶׁת יֵשׁ לָהּ שְׁפָה, וְהַבְּצֵק שְׁאוּפִין אוֹתוֹ עֲלֵיהָ רַךְ שֶׁהִרִי יֵשׁ לָהּ שְׁפָה וְאֵינוֹ יוֹצֵא. וּמִחְבֵּת אֵין לָהּ שְׁפָה, וְהַבְּצֵק שְׁאוּפִין אוֹתוֹ בַּהּ קָשָׁה כְּדֵי שֶׁלֹּא יֵצֵא מִכָּאֵן וּמִכָּאֵן (מִהַרְמַב"ם פָּרֶק י"ג הַלְּכָה ז'. וְלִרְש"י לְפִיכֵךְ בְּמִרְחֶשֶׁת מַעֲשִׂיָּה רֹחֲשִׁין מִפְּנֵי שֶׁהִיא עֲמֻקָּה וְהַשֶּׁמֶן מִתְּכַנֵּס בְּמְקוֹם אֶחָד, אֲבָל בְּמִחְבֵּת שְׁאֵין לָהּ תוֹךְ וְהַשֶּׁמֶן מִתְּפָזֵר בְּכָל רֹחַב הַשּׁוּלַיִם עַד סְמוּךְ לַשְּׁפָתָה לְפִיכֵךְ נִשְׁאַר מַעֲשִׂיָּה קָשִׁין).

צ. הָאוֹמֵר הָרִי עֲלֵי מִרְחֶשֶׁת, אֲמוּרִינוֹ דְּכּוֹנְתָנוּ לְכָלִי שֶׁשְׁמָה כֵּן, וְעַל כֵּן יְבִיא כָּלִי שֶׁשְׁמָה מִרְחֶשֶׁת לְבִדָּק הַבַּיִת, וְאֵינוֹ צָרִיךְ לְהִבִּיא מִנְחָה, אֶלָּא אִם כֵּן אָמַר הָרִי עֲלֵי מִנְחַת מִרְחֶשֶׁת, אוֹ הָרִי עֲלֵי בְּמִרְחֶשֶׁת (כֵּן הִיא לְפָרוּשׁ רְש"י שֶׁלְּפָנֵינוּ, וְכֵן לְמַסְקֵנַת הַתוֹסְפוֹת, וְהֵם הִזְיָה לָהֶם בְּרִש"י גִּירְסָא אַחֲרַת וּכְפָרוּשׁ רַגְמ"ה).

ק. הָאוֹמֵר הָרִי עֲלֵי בְּתַנּוּר, צָרִיךְ לְהִבִּיא מִנְחַת מֵאֶפֶה תַנּוּר, וְלֹא מָה שֶׁנֶּאֱמָרָה בְּכַפֵּחַ [הֵינּוּ תַנּוּר קָטָן מְקוֹם שְׁפִיתָת קוֹדֵרָה אַחַת], וְאִם הִבִּיא פְּסוּל.

ר. הָאוֹמֵר הָרִי עֲלֵי מִנְחַת מֵאֶפֶה, לֹא יְבִיא מִחֻזָּה חֲלוֹת וּמִחֻזָּה רִקִּיקִין, אֶלָּא יְבִיא כָּל הָעֵשֶׂר חֲלוֹת אוֹ רִקִּיקִין.

פָּרֶק שְׁשִׁי

א. לֵיל שְׁשֶׁה עֶשֶׂר בְּנִיסוֹן, בֵּין שְׁחַל לְהִיּוֹת בְּשִׁבְתָּ בֵּין בָּחוּל, הֵיּוֹ קוּצְרִין שְׁלֹשׁ סָאִין, וּמִנִּיפִין אוֹתָן בְּנֶפֶשׁ עַד שֶׁמַּעֲמִידִין אוֹתָן עַל עֶשְׂרוֹן מִבְּחָר.

ב. בֵּין שְׁחַל בָּחוּל וּבֵין שְׁחַל בְּשִׁבְתָּ הֵיּוֹ קוּצְרִין אוֹתוֹ בְּשִׁלְשָׁה בְּנֵי אֲדָם, וְכָל אֶחָד מִגָּל בִּידוֹ וְקָפָה לְפָנָיו, כְּדֵי לְפָרְסֵם הַדָּבָר שֶׁקָּצִירַת הַעֵמֶר בְּט"ז בְּנִיסוֹן.

ניתן לקבל במייל את כל הספר 6183447@gmail.com

מפרי מגדים [או"ח סי' ל"א], דאם נפל מזוזה מפתחו בשבת או יו"ט ואין לו בית אחר לדור בתוכו, שרי לדור בתוכו דומיא דציצית [בסי' י"ג ע"ש].

ו. והמשמרת חיים כתב בזה וז"ל: "ונראה דיש לחלק בין ציציות למזוזה, דגבי ציצית הוא אינו גורם למצב של אונס בידיים, שהוא גורם בלבישתו שיהא בגד אשר תכסה בה, וכיון דנעשה בגד אשר תכסה בה, אז חייב בציצית, כיון דהוא רק גרם למצב שיגרום האונס, אמר' דשרי אפ' מדרבנן לדעת הט"ז הנ"ל, אולם גבי מזוזה, המצב של דירה ישנו כבר, דהבית חשוב בית אף אם אינו דר בה, רק דאין מי שנחייב לקבוע מזוזה, וכיון שכן, במה שהוא דר בבית ומחייב עצמו, הוא ממש בידיים גורם למצב של אונס, ומדרבנן מיהא אסור. [ובדאורייתא אין לחלק ביניהם, דהרי בהדיא הוה אותם המרדכי הנ"ל, ועי' לעיל שאלה י"ז לענין שאלת הגליון מהרש"א יו"ד סי' כ"ח לענין כיסוי הדם, דתירצנו באופן זה, ומשמם נמי ראה שמזוזה חלוקה מציצית, דמזוזה דומה לכיסוי הדם]."

ז. ונראה ליישב בנוסח אחר, דודאי יסוד דברי המרדכי הוא דהחויב דרמי אגברא הוא "להטיל" ציצית בבגד, וזאת למרות שה"קיום" הוא בכל רגע ורגע שלובש הוא מקיים מצות ציצית, וכבר ביארנו דא"ז סתירה כלל, מכיון דהחויב הוא לקשור, אולם הקיום הוא בעצם מה שהטלית עליו, והבאנו כן משמיה דהגרש"ז אויערבאך זצ"ל, הו"ד בספר הליכות שלמה תפילה עמ' א. [אולם לפי"ז יל"ע בדעת המרדכי מדוע לא תיקנו ברכה על הקשירה, דהא זהו עיקר החיוב דרמי אגברא, ואי"ז בגדר הכשר מצוה כלל, וצ"ע. ולזה העירני ידידי הרה"ג יוסף שטרנר שליט"א] וממילא י"ל דשאני ציצית ממזוזה, דבמזוזה למרות שיש דין לקבוע, מ"מ ישנו גם חיוב על הגברא שתהיה מזוזה בפתח ביתו, וכלישנא דקרא "וכתבתם על מזוזות ביתך ובשעריך". [אולם יל"ע בזה, דא"כ נימא דעיקר המצוה במזוזה הוא קביעת המזוזה, וזאת לא שמענו, וצ"ע]. משא"כ בציצית ליכא חיוב כלל שהציצית תהיה על בגדו, אלא קיום בלבד. וזהו עיקר חידושו דהמרדכי, אבל במזוזה מהיכ"ת לחדש כן, ודו"ק.

ח. עוד הקשה המשמרת חיים וז"ל "יש מחלוקת אחרונים בקובע מזוזה תוך שלושים יום בחו"ל, דיש סוברים דאם קבעו תוך שלושים, הוי תעשה ולא מן העשוי, כיון דאז היה פטור ממזוזה [חקרי לב יו"ד סי' כ"ח שו"ת נחל יוסף או"ח סי' כ"ח ושו"ת שארית ישראל יו"ד סי' כ"ו], ויש חולקים דודאי לא שייך תעשה ולא מן העשוי, דאם עשה מקיים המצוה [שו"ת אגורה באהליך לה, ב ובית מאיר או"ח סי' י"ד ועוד הרבה אחרונים]. ולכאן קשה דגבי ציצית לא מצינו מי שיאמר דהציצית הוי תולמ"ה בלילה, אפ"ל לשיטת הרמב"ם דלילה פטור לגמרי אף כסות יום, ומ"ש מזוזה, דהוי פוסקים סברי דהוי תולמ"ה, כיון דתוך שלושים פטור, וגבי ציצית לכו"ע אינו תולמ"ה אף דפטור בלילה, ומותר אף לעשותם בלילה בלי שום חולק".

ט. ובמשמרת חיים כתב ליישב וז"ל: "והנראה בזה, דגבי חובת מזוזה החיוב הוא על הדירה, ועד שלושים יום לא חשוב דירה, וא"כ המחייב ליתא בעולם, והוי תולמ"ה, משא"כ גבי ציצית, המחייב הוא הבגד והבגד ישנו בעולם, אלא דמחוסר זמן לגבי החיוב, דזמן זה אינו מחויב בציצית, אבל עצם המחייב ישנו בעולם, וא"כ כשמטיל הציצית בלילה, נעשים הציצית לחפצא של מצוה, ועשה מצות ציצית, ולא נעשית מאליה, אבל במזוזה דעיקר המחייב ליתנהו דלא חשיב עדיין דירה, סברי הני אחרונים דאינו נעשית למזוזה של מצוה, וממילא כשלאחר

לבישת בגד של ד' כנפות בלא ציצית בשבת, דשרי, משום שאין איסור ללכת עם בגד של ד' כנפות בלא ציצית, אלא שמחויב לקשור, ובשבת הוא אנוס מלקשור, ויש לפלפל בזה בכמה אופנים, וכדלהלן.

ב. וראשית נביא את דברי המרדכי במלואם "אומר ה"ר שלמה מדרו"ש שאם נפסק לאיש חוט של טלית בשבת שאסור ללבושו עד שיתקן אותו, שאם לובשו עובר בעשה דיש לו כנפות, והשיב ר"י דליתיה, כדמוכח בשמעתין דאע"ג דאיפסיק בכרמלית דרבנן לא הוי, והוי שרי משום כבוד הבריות, דלא דחינן אלא לאו דלא תסור, לכן נראה לר"י דמ"ע דציצית אינו אלא להטיל בו ציצית כשילבשנו, ולא אמר הכתוב בלשון לא תלבש בגד שיש לו כנפים בלא ציצית, דאז ודאי היה הדין עמו, אלא מ"ע גרידא להטיל בו ציצית, ומכל מקום אין הטלית אסור ללבוש, וגם אין עובר כיון שאין עתה יכול להטיל בו שהוא שבת, ובחול ודאי עובר כל שעה שלובשו בעשה, דהטל בו ציצית, וכן במזוזה ומעקה, ותדע דאטו במזוזה בלא מזוזה יאסר ליכנס בבית, אלא בעמוד ועשה קאי, ותו לא".

ג. והנה ידועים דברי הכסף משנה [פט"ז מהל' אבות הטומאות ה"ח] שהטהרה היא לא בשעה שטובל במקוה אלא בשעה שיוצא מהמקוה, [ונפק"מ לגר שנתגייר ומת בעודו במקוה, האם נקבר כישראל]. א"כ אמאי אסור לחד מ"ד לטבול בשבת משום דמיחזי כמיקר, והלא להיכנס למקוה אין איסור, משום שלא נטהר בזה, ואילו לצאת מהמקוה, הוא מחויב לאת משום פקו"נ, ואין איסור להכניס עצמו לאונס, לפי חלק מהשיטות, [ראה בשו"ת הריב"ש סי' קע"א, וראה בב"י או"ח סי' רמ"ח דברי הראשונים בענין מפרש ויוצא בשיירה, וראה בגם אני אודך מתשובותיי סי' א' שהארכתי בזה], וראיתי מה שתירצו שאף להכנס"מ אין הכוונה שהציאה מהמים מטהרת שהלא מקרא מלא דיבר הכתוב "ורחץ בשרו במים" אלא שגמר הטהרה הוא ביציאה מהמקוה, ועדיין לא הועילו חכמים בתירוצם, שהלא כל כמה שלא נטהר לגמרי, עדיין לא הוי תיקון, וע"כ נראה לומר שאם היה כתוב בגמ' שנחשב מתקן, היה מקום לשאלה, אולם מכיוון שכתוב "מיחזי", הרי שבמצב כזה אי אפשר לעשות פלפול ולומר שעד הרגע שיוצא לא נטהר, וברגע שיוצא הוא אנוס, משום דסו"ס הוא מיחזי, ודו"ק.

ד. ועל פי דברי המרדכי יש ליישב קושיא נוספת, דהנה הביאור הלכה [סי' תקפח] הביא דברי הט"ז שאסור לקיים מצוה במקום מטונף, ויש להקשות דא"כ יהיה אסור להיכנס בטלית קטן לבית הכסא, ובפרט לדברי הביאור הלכה [סי' ס'] שאדם שהולך עם ד' כנפות ללא כוונה, הרי הוא מבטל מ"ע בידיים, וא"כ לא זו בלבד שאינו מקיים מצוה, הוא מבטל עשה בידיים, ולדברי המרדכי אתי שפיר, שמכיוון שכל החיוב הוא לקשור ציצית, ובביה"כ אינו יכול לקשור, אינו חייב בזה, ואמנם נחלקו הט"ז והמג"א [סי' ח' סק"ה וסק"ח] האם לדבי המרדכי אסור ללכת עם ד' כנפות בלא ציצית מדרבנן, מ"מ י"ל שבביה"כ לא גזר".

ה. והנה הקשה המשמרת חיים וז"ל "מפורסם שיטת המרדכי בשם ר"י [הובא בב"י או"ח סי' י"ג], דמותר ללבוש טלית בלי ציצית בשבת, דלא כתיב בתורה לא תלבש בגד ארבע כנפות בלי ציצית, ואין איסור לבישה דטלית בלי ציצית, אלא לאחר שהלובש הטלית מחויב לשים בה ציצית. וכיון דבשבת אינו יכול, אמר' אונס רחמנא פטריה. והנה הט"ז [שם סק"ה] סובר דאפ"י מדרבנן שרי, ודעת המג"א [סק"ח] דמדרבנן אסור. והנה הפתחי תשובה [יו"ד סי' רפ"ה סק"א] הביא

1. ובדומה לזה אמרתי ליישב מה שהעירו שאנשים רבים קונים תנוכיות מסכס, ואילו ההדלקה עצמה נעשית בכוסית מזוכית, אולם יש לברר בפשיטות, שאין דין בעצם ההדלקה בדבר הנאה, אלא שההדלקה כולה תיעשה בצורה נאה, וההדלקה אכן נעשית בצורה נאה.
2. ושמתני מהגרח"מ שטיינברג שליט"א להקשות לפי הט"ז שאסור לקיים מצוה במקום מטונף, והיינו משום שהכוונה של מצוה היא כמו ת"ת, א"כ לדברי הגר"א [או"ח סי' מז סעיף ד] שחייב לברך ברכות התורה אף על הרהור, א"כ איך ניתן לברך ברכות התורה עצמם, הלא מחויב לכוון לפני שמברך, וצ"ע.

נאנס בראשון, ואילו אם היה בדרך רחוקה בראשון, כתב הרמב"ם דאף שהזיד בשני פטור מכרת.

יד. ובכתובות [ג, ב] איתא, שבשעת הגזירה גזרה המלכות שכל הנשאת ברביעי בשבת, תיבעל להגמון תחילה, והצנועות היו מוסרות נפשן למיתה, ומפני הסכנה בטלו תקנת חכמים להנשא ביום רביעי. ופריך ולדרוש להו דאונס שרי, והיינו דמה"ת, כל שנבעלה באונס הרי היא מותרת לבעלה, עכת"ד הגמ', ומוכח דשרי להכניס את עצמו לאונס, דאל"כ דביעבד אונס שרי, אבל לכתחילה הא אסור לאדם להכניס את עצמו לאונס.

טו. ובמהר"ש איגר [הו"ד בחי' הרעק"א שם], הקשה קושיא זו, והניח בצ"ע, ויעוי בקהלות יעקב [שבת סי' ט"ו], שהביא סוגיא זו וכתב שמוכרח מכאן, דמותר לאדם להכניס עצמו לאונס, ובשו"ת עין יצחק [אהע"ז סי' ע"ה סק"ד] להגר"ר יצחק אלחנן, תירץ דלא חשיב "מכניס" עצמו לאונס, מכיון דכך היא התקנה להנשא ביום רביעי משום סיבות אחרות, ואין צורך לבטל את התקנה, [ודבריו צ"ב]. ובחי' הגרש"ש [כתובות סי' נ' סק"ה], דאף לדעת הראשונים שאסור לו לאדם להכניס עצמו לאונס, היינו דוקא באונס סתם, כגון שיאנסוהו לעשות מעשה, או שלא יהיה לו חפצא לקיים מצוות, כההיא דלובש בגד ואין לו ציצית, אך להכניס עצמו לידי עבירה שיעשה במקום פיקוח נפש, שרי, שהרי דעת הדחייה הרי הוא מותר מעיקר הדין דפיקוח נפש דוחה את כל התורה כולה, ובחי' רבי שמואל [כתובות סי' ד'] הוסיף בזה, ששמע מהגרש"ש שהעיר ע"ז ממה שמצינו בשבת [י"ט, א], שאין מפליגין בספינה ג' ימים לפני השבת, וביאר בעל המאור, שהוא שיבוא לידי פיקו"נ ויחלל את השבת, הרי דאסור לו לאדם להכניס עצמו לידי חילול שבת בפיקו"נ, ותירץ הגרש"ש דיש לחלק בין איסור לאו לביטול עשה, דכל מה שהחמירו הראשונים הנ"ל לענין שבת, הוא משום ביטול עשה דשבתון, דבזה אף שפיקו"נ דוחה שבת, מ"מ מצות השבת מיהא לא קיים, ואסור לו לאדם להביא עצמו לידי ביטול עשה, וכמו דאמרו ביבמות [ז, ב] דאסור לבטל מצות יבמין בכס לענין איסורא דערייות, דליכא אלא לאו בזה, כל שהוא אנוס אין כאן מעשה עבירה כלל, עכת"ד, וכסברא זו לחלק בין מ"ע ללאו, יעוי' בחמדת ישראל [נר מצוה דיני ב"נ אות ל"ז] בדעת הרא"ם, דבן נח אינו מחויב למסור נפשו על קיום מצוה, אבל על מ"ע מחויב למסור נפשו, דאונס כמאן דעביד לא אמרי'.

טז. ולענ"ד נראה ליישב הקושיא באופ"א, דהא תוס' בכתובות [שם] ובסנהדרין [עד, ב] הקשו, היאך אמרי' דאונס שרי, והא הוי ג' עבירות דיהרג ואל יעבור משום איסור אשת איש, ותירצו חדא דביאת עכו"ם לא חשיבא ביאה, דדמי לבהמה, ועוד דקרקע עולם ואינה מחויבת למסור נפשה כשעוברת בשב ואל תעשה, ומעתה לדעת ריב"ם דביאת עכו"ם הוי כביאת בהמה, לק"מ, דאיה"נ אסור לאדם להכניס עצמו לאונס, והא דאמרי' אונס שרי, הכוונה שאינה נאסרת בכך לבעלה, ולא משום איסור אשת אתינן עלה, ודו"ק].

וצריך לומר בצורה מדויקת יותר, דאפי' בלילה ליכא חיוב קשירה, מכיון דמטרת המצוה היא "וראיתם אותו וזכרתם", מ"מ הקיום של החיוב קשירה שפיר איכא אף בלילה.

יז. ולפי"ז יש ליישב הקושיא בפשיטות, אמאי בציצית לא אמרי' תעשה ולא מן העשוי כשקושר בלילה, והיינו משום דאיכא חיוב קשירה בלילה, ורק מדין הקיום של ה"וראיתם אותו וזכרתם", איכא פטור דלילה.

יח. ואדאתי' עלה, יש להקשות בזה קושיא נוספת, דמדוע מותר לקבוע מזוזה עוד לפני שנכנס לביתו, וכן מותר לקשור את הציצית

שלושים יום באה המצוה, הוי תעשה ולא מן העשוי'.

י. ודברי המשמרת חיים צ"ע, דאטו לפני ל' יום לא חשיב "דירה", הלא החיסרון הוא ב"דר" בלבד, ולכאו' בה"נ בלילה דאיכא מחייב ואין מתחייב, ושמא אדרבה, בדירה אדם אחר שהיה גר קודם היה מתחייב במזוזה, משא"כ לילה דהוי פטור כללי וגלובלי בכל מקום, וצ"ע.

יא. וע"כ נראה ליישב באופ"א, והוא עפ"י משנ"ת לעיל בדעת המרדכי, דבשבת אינו מחויב בציצית, כיון שהחיוב הוא לקשור, ובשבת אינו יכול לקשור, וביארנו דגם המרדכי מודה דאיכא מצוה בכל רגע ורגע של "וראיתם אותו וזכרתם", וא"כ י"ל דרק את הדין של ה"וראיתם אותו וזכרתם" הוא פטור בלילה, כיון דל"ש "וראיתם אותו", אבל חיובא דקשירה קיים גם בלילה, ונפק"מ למעשה תהיה באדם שיכל לקשור את הציציות בלילה ולא קשר, דלא יוכל ללבוש את הד' כנפות בבוקר ולקשור, כיון שהיה מחויב לעשות כן קודם. [באופן ענייני בנפק"מ הזו י"ל"ע טובא, דלכאו' לא גרע מדברי המרדכי שיכל לקשור בערב שבת, וצ"ל דהתם היה אונס וכגון שקיבל את הטלית סמוך לשבת, ודברי המרדכי על מכניס עצמו לאונס, אמורים דוקא כשמכניס עצמו לאונס בלבישה, ולא במה שלא דואג לקיום המצוה בעתיד].

יב. ויש להוסיף בזה עוד, דהנה לכאו' זה פשוט וברור שאדם לא יכול שלא לבנות סוכה בערב החג, ולומר ביו"ט ראשון, שמכיון שאסור לבנות סוכה ביו"ט, הרי הוא אנוס מלקיים המצווה. [ובדברי המרדכי לגבי ציצית בשבת, הא דלא קשר מער"ש, י"ל בב' אופנים, א'. דמיירי כשלא יכל מער"ש או שנתנו לו את הבגד בשבת, וקמ"ל המרדכי דאינו נחשב שמכניס את עצמו לאונס בעצם מעשה הליבישה. ב'. י"ל כמ"ש הגר"ח פ"ש ישיבנברג צ"ל במשמרת חיים ענייני ציצית שאלה לא, דשאני ציצית, דלפי המרדכי איכא ציווי לקשור, ובשבת ליכא ציווי, משא"כ בסוכה דליכא ציווי לבנות, אלא ציווי לאכול בסוכה, ודו"ק]. אולם צריך לציין, דהיינו דוקא בזמן המצוה, כלומר בזמן מסוים לפני החג, דודאי שאדם לא מחויב מחודש תמוז לדאוג לסוכה, [ושמא היינו דוקא כשאין סיבה לחשוש שיאנס מלבנות סוכה, ואם יודע שלא יוכל, שמא מחויב כבר מאז, וצ"ע]. והיינו דדוקא סמוך לרגל, וכעין שלושים יום שנאמרו לגבי בדיקת חמץ.

יג. והצל"ח בפסחים [ג, ב] כתב לחדש, דמי שהיה בדרך רחוקה סמוך לירושלים סמוך לזמן הפסח, אינו מחויב להתקרב לירושלים כדי להתחייב בפסח, הגם דכ"ז שהוא בדרך רחוקה פטור מלהקריב הפסח, ובמנחת חינוך [מצוה ה' אות י"ג] תמה ע"ז, דודאי מחויב לילך מסוף העולם לקרב עצמו לקיים כל מ"ע, ואף לפני זמן המצוה מחויב הוא בכך, וכי מותר לעמוד בטל בערב סוכות מלקנות לולב, ובהגיע סוכות יפטר משום שהוא אנוס ואין לו לולב, ורא' לזה מהא דאתא בסוכה [כה, א], דאסור לאדם לטמא עצמו בער"פ, באופן שיבטל מחמת זה מקרבן פסח, הרי דאף לפני שהגיע זמן המצוה, מוטל עליה עול קיומה, והוסיף דאף שאמרו בפסחים [צד, ב] דמי שהיה בדרך רחוקה בחצות נפטר מן הכרת, היינו רק לגבי חיוב כרת - אבל לענין חובת קיום המצוה, ודאי שמוטל עליה להתעסק בכך שתהא המצוה מזומנת עליו בשעתה כשאר כל המצוות, איברא דדברי הצ"ח צ"ע, דמהיכי תיתי לחלק בין החיוב כרת לחיוב קיום המצוה, ומדוע אם מחויב לקיים את המצוה, לא יהיה חייב ע"ז כרת, וצ"ע. וכתבו האחרונים דמודה הצ"ח בשאר כל המצוות, שמוטל עליו להתעסק בהן, כדי שכאשר יגיע זמן המצוה תהא מזומנת לפניו לקיימה, ואף לענין דרך רחוקה הוא שכתב דבריו, שהוא דין הפקעה בעצם החיוב, שהרי בפסחים [צג, ב], אמרו שאם שגג בראשון והזיד בשני, חייב כרת. וכתב הרמב"ם [פ"ה מהל' קרבן פסח ה"ב] דה"ה אם

א"כ תתחייב אף בלילה, כיון דליכא הסברא ד"וראיתם אותו וזכרתם", שהרי זה דין בעצם שמחייב בד' כנפות, ושמא י"ל דיסוד עניינו הוא שרצון הבורא שיזכור מצוותיו אף על בגדים שאינו לובש, וא"כ בלילה ל"ש דבר זה כלל, וצ"ע.

גם אם אינה לבושה עליו, והא קי"ל [מנחות מ, א] כמ"ד דכלי קופסא אינו חייב בציצית, ובהא לכא"ו אפי' קיום מצוה ליכא, ומדוע לא נימא בהא תעשה ולא מן העשוי, וצ"ע. ועוד י"ל ע"ד החידוש בזה, דלכא"ו למ"ד כלי קופסא חייב בציצית,

מושגים בקדשים

מנחת חביתין

הסולת [ויש אומרים שאין עושים את השלב בזה, אלא מתחילים מהשלב הבא].

2. נתינת סולת - נותנים על השמן את כל הסולת של החלה.

3. נתינת שמן לבלילה - שופכים עוד מעט מן השמן [אך לא את הכל] על הסולת.

4. בלילה - ועתה בוללים ביד היטב את כל הסולת והשמן ביחד.

5. לישה בפושרין - יש אומרים שמוסיפים כעת מים פושרים, ולשים בהם את העיסה. וכיון שנותנים בה מים, יש לשמרה היטב שלא תחמיץ.

6. חליטה - כתוב בתורה שמכניסים את המנחת חביתין בכמה מיני בישול ואפיה. ואחד מהם הוא 'חליטה' [בישול במים רותחים]. לצורך כך מרתיחים מים כבר מלפני עלות השחר. יש אומרים ששופכים את המים הרותחים על החלה, ומערבבים אותם בבלילה. ויש אומרים שמכניסים את החלה לתוך המים הרותחים.

7. לישה - יש אומרים שעתה לשים את העיסה שוב בידיים עם מי החליטה.

8. עריכה וקיטוף - מתקנים את החלה בצורה יפה, ומחליקים במים את פני החלה.

ט. אפיה וטיגון - אחר שעושים את כל הסדר הנ"ל בכל חלה וחלה, עומדות שתיים עשרה בצקות העשויות כחלות, וצריך לאפות ולטגן אותן.

1. מכניסים את החלות [בלא כלי] לתוך תנור מתכת, יש אומרים שאופים בתנור כל חלה בפני עצמה, ויש אומרים שאופים את כל החלות יחד.

2. לא משאירים את החלות בתנור עד שיאפו היטב, אלא אופים אותן מעט ולא לגמרי.

3. מוציאים את החלות מהתנור, ונותנים אותן בכלי שרת או לתוך מחבת הטיגון וכדלהלן.

4. נותנים את כל שארית השמן של החלה [ויש אומרים שעדיין צריך להשאיר מעט וכדלהלן] לתוך מחבת כלי שרת בתוך שמן עמוק, ואחר כך נותנים את החלה במחבת, ומטגנים אותה בתנור. וכן עושים לכל חלה וחלה משתיים עשרה החלות.

5. יש אומרים שבשלב זה מטגנים את החלה כל צרכה, ויש אומרים שצריך לאפותה שוב בתנור [בלא כלי] אחר הטיגון.

6. לאחר הטיגון [או לאחר האפיה השניה] מוציאים את החלה מהמחבת, ונותנים אותה בכלי שרת.

י. פתיתה - עושים מן החלות 'פתיתים'. וכמה דעות נאמרו בפירוש פתיתה זו:

יש אומרים שמקפלים כל חלה לשניים, ואין שוברים ממש לשנים, ומקריבים שש בבוקר ושש בין הערבים.

יש אומרים שמקפלים את כל שתיים עשרה החלות לשנים ומפרידים את החלקים זה מזה [ויש אומרים שאפשר גם להפריד בלא לקפל],

א. בכל יום צריך להביא מנחה מממונו של הכהן הגדול. חצי מהמנחה קרב עם תמיד של שחר, וחצי ממנה קרב עם תמיד של בין הערבים.

ב. מנחה זו עשויה מעשרון סולת חטים, בלול בשלושה לוגין שמן. וכן בא עמה קומץ לבונה.

ג. קודם שמכניסים את מרכיבי המנחה לעזרה, מקדישים אותם בפה 'קדושת דמים'.

ד. לצורך הכנת 'מנחת חביתין' יש לשכה מיוחדת בעזרה, הנקראת 'לשכת עושי חביתין'. לשכה זו נמצאת במזרח העזרה סמוך לשער נקנור משמאלו [כלומר, משמאל לנכנס בשער].

ה. בתהליך ההכנה של מנחה זו, צריך להשתמש במים רותחים. ועל כן עוד קודם עלות השחר, הכהנים מחממים מים, לצורך הכנת המנחה, [אך הכנת המנחה עצמה אינה נעשית אלא אחרי עלות השחר].

ו. מודדים את הסולת והשמן בכלי שרת המיוחדים למדידה. בעת המדידה, הם מתקדשים בקדושת הגוף. וצריך לכוון שהמנחה תתקדש בכלים אלו.

ז. מכיון שכתוב בתורה שצריך להביא את המנחת חביתין שלימה, ורק לאחר מכן לחצות אותה לשנים [חצי עבור הבוקר וחצי עבור בין הערבים], וגם אמרה התורה שמנחה זו באה בחלוקה של שתיים עשרה חלות, אזי יש כמה שלבים במדידת וחלוקת המנחה:

1. בהתחלה מודדים את כל הסולת בכלי של 'עשרון', ואת כל השמן בכלי של 'רביעית היין' [- שלושה לוגין]. ויש אומרים שמודדים שלוש פעמים בכלי של לוג. ואת כל הלבונה מודדים בקומץ ידו של הכהן, ואחר כך מקדשים אותה בכלי שרת.

2. לאחר שמודדים ומקדשים את השיעור השלם של המנחה, מחלקים אותה לשני חלקים; את העשרון סולת מחלקים לשני חצאי עשרון על ידי מדידה בכלי שרת של חצי עשרון. את השמן מחלקים ללוג וחצי ועוד לוג וחצי, על ידי מדידה בכלים שמדתן לוג וחצי לוג. ואת הלבונה מחלקים באומד ביד לשני חצאים.

3. כל מחצית עשרון, מחלקים אותו ביד באומד לששה חלקים שווים. ובסך הכל יש שנים עשר חלקים, עבור הכנת שתיים עשרה חלות. ונותנים כל חלק וחלק בכלי שרת.

וכן מודדים ומחלקים כל לוג וחצי שמן לשש רביעיות הלוג, על ידי כלי שרת שמידתו 'רביעית'.

בשלב זה, עומדים לפני מכין המנחה, שנים עשר כלים עם סולת, ושנים עשר כלים עם רביעית לוג שמן, ושני חצאי קומץ לבונה.

ח. ועתה באים להכין את שנים עשר החלות. ששה מהם ממקריבים בבוקר וששה בין הערבים [ולדעת הרמב"ם מקריבים שנים עשר חצאי חלה בבוקר ושנים עשר חצאי חלה בין הערבים].

וכך הוא דרך הכנת כל חלה וחלה משתיים עשרה החלות:

1. מתן שמן בכלי - נותנים מעט מן השמן בכלי שרת קודם נתינת

ומקריבים שנים עשר חצאים בבוקר ושנים עשר חצאים בין הערבים. [לפי דעה זו, יש אומרים שאחר שחזתים לשנים, עוד מפררים על חלק וחלק לחתכות בגודל כזית].

יא. עתה שהמנחה מוכנה הקטרה, מעבירים חצי מן המנחה [יש אומרים שש חלות, ויש אומרים שתיים עשרה חצאי חלות] לכלי שרת מיוחד לצורך ההקטרה.

יב. יציקה - יש אומרים שמשאירים חלק מן השמן לשלב זה, ויוצקים אותו על פתיית המנחה.

יג. נתינת לבונה - עתה נותנים חצי מקומץ הלבונה על פתיית המנחה.

סדר הקרבת מנחת חביתין

א. במנחות הקטרות כליל - כמנחת חביתין - יש שתי עבודות: הולכה, והקטרה. וצריך לכוון בעבודות אלו לשם המנחה, ולשם בעליה - הכהן גדול.

ב. מנחת חביתין קריבה יחד עם קרבן התמיד. ותשעה כהנים שזכו בפיס, מוליכים את חלקי התמיד למזבח. הכהן השמיני מהם, הוא המוליך את מנחת החביתין למזבח.

ג. הגשה - קודם ההקטרה צריך לקיים מצות הגשה; הכהן הולך לקרן מערבית דרומית של המזבח, ונוגע עם הכלי בחודה של קרן.

ד. הכהן המוליך את המנחה למזבח, מניחה יחד עם אברי התמיד, בחצי התחתון של הכבש בצד השמאלי [בצד מערב, הצד הקרוב לפתח ההיכל].

ה. הכהן שזכה בפיס להקטיר, מעלה את המנחה לראש המזבח.

ו. מליחה - ככל שאר הקרבנות והמנחות, צריך למלוח את מנחת

החביתין. ומולחים אותה מערימת המלח העומדת בראש המזבח, סמוך לקרן מערבית דרומית. אלא שאין פונה ישר לשם, משום שהיא פניה לשמאל. אלא עולה בצד ימין של הכבש לראש המזבח, ומקיפו דרך ימין עד שמגיע לקרן דרומית מערבית, ומולח שם את כל פתיית המנחה ואת הלבונה היטב.

ז. הקטרה - לאחר הקטרת מנחת הנסכים של התמיד, לפני ניסוך היין, נותן הכהן בידו הימנית את כל פתיית המנחה והלבונה מכלי השרת לתוך המערכה הגדולה שעל המזבח.

ח. אם נשאר מן השמן במחבת, צריך למלוח אותו ולהקטירו בפני עצמו.

מנחת חינוך

א. כהן הדייט ביום שמתחיל לעבוד בבית המקדש, וכן הכהן גדול ביום שמתחנך ומתחיל לעבוד ככהן גדול, צריכים להביא 'מנחת חינוך'.

ב. מחנה זו שיעורה כשיעור מנחת חביתין: עשרון סולת, ג' לוגין שמן, קומץ לבונה. וכן צורת הכנתה ואפייתה כמנחת חביתין [שצריכה חליטה, אפיה וטיגון], ועושים אותה שתיים עשרה חלות, אלא שאין חוצים אותה אלא מקריבים אותה כולה יחד. ויש אומרים שב'פתייתה' כופלים אותה לארבע [ולא לשתיים כחביתין].

יש אומרים שאין בה אלא לוג אחד, ועושים אותה רק עשר חלות, וכן אין בה חליטה כחביתין אלא טיגון ואפיה, ויש אומרים שאין בה אלא טיגון בלבד.

ג. אחר הכנת המנחה, מקריב הכהן המתחנך בעצמו, את כל שתיים עשרה החלות יחד.

הליכות מנחות

הערות ע"ס הדף הגאון רבי יוסף רקוב שליט"א ראש כולל 'מורשה ודעת'

נלקט ונערך מ'הליכות מנחות' ע"י הרה"ג ע. טוויג שליט"א להארות והערות ולקבלת ה' חלקי הספר במייל ניתן לפנות ל: t0504109289@gmail.com

דבעלמא אמרין מאי אולמיה דהאי עשה מהאי עשה, הכא שאני דאם על קיום זה [ששני המצוות באים מכח אותו מצב] נאמר דהוי קיום מצוה יש כאן גילוי דהעשה עדיף.

ואם נאמר כן נסתר תי' הנ"ל, דה"נ כלפי ד' כנפות לר' ישמעאל כיון דגלי רחמנא דמכח מצות ציצית יש בזה קיום מצוה הוי כגילוי מילתא דהכא קיום העשה עדיף מביטול עשה וחשוב כאנוס, ועכ"פ לסוברים דכשאין לו חוטים רשאי ללבוש קשה דנפ"מ טובא.

ועי' בחי' הרשב"א שכאן שעמד בקו' זו, וחידש דגם לר"י שד' מצוות הם מ"מ מעכבות הם ז"ז וכ"ז שאין ציצית בכלל הד' כנפות אינו מקיים מצוה, ולמד כן הרשב"א מלישנא דמתני' שלא אמר ר"י אינם מעכבות והזכיר רק שהם ארבע מצוות, וכוונת ר' ישמעאל היא שכאשר יש בכלל הד' כנפות ציצית יש קיום בפ"ע בכל כנף וכנף, לכן אין נפ"מ כלל בין ר"י לחכמים זולת מה שאמרו בגמ', שכן גם לר"י א"צ להטיל כשיש לו רק ג' [ואינו מברך].

ודברי הרשב"א טעונים ביאור דאם לר"י ד' צוות הם מהיכ"ת לומר דמעכבות זא"ז בלא מקור. וכן צ"ע המשך הסוגיא מדוע אינו עובר בכלאים או לענין הוצאה בג' כיון שסו"ס לא מקיים את המצוה שהרי מעכבות זא"ז

- **כד מטי לביתיה** - א"ל מהתם איפסיק א"ל אי אמרת לי מהתם שדיתיה וכו', בשו"ת משנת ר' אהרן סימן ה' נתקשה למה לא אמר לו מעיקרא, והוכיח מכאן דהאי לישנא ס"ל כמ"ש הגרע"א בתשו' דדבר שאינו מלאכת מחשבת אין בו לתא דאיסור כלל ומשו"ה לא

לז: - מאי בנייהו וכו' - תמהו רבוותא מה הוצרכו לנפ"מ אלו הא לד' ר"י יש קיום מצוה בהטלת ציצית בג' כנפות, וכאשר יש לו חוטין רק כדי ג' כנפות מחוייב להטילן [ומברך עליהן], משא"כ לת"ק, [ועי' בב"ח ריש סימן י"ג].

וביותר תמוה דלהלן ל"ח. שנינו התכלת אינה מעכבת את הלבן והלבן אינו מעכב את התכלת [ובברייתא חולק רבי בזה], ולא הקשו מאי בנייהו, ולכא' מטעם הנ"ל דנפ"מ כשאין לו תכלת אם מטיל לבן או לא, וכמבואר בדל"ח: ומאן תנא דפליג עליה דרבי הא תנא הוא דתניא וכו' אין לו תכלת מטיל לבן.

והנה במרדכי הביא מח' ראשונים במי שיש לו בגד ואין לו חוטין להטיל בהם אם רשאי ללבושו או לא, ולכא' קו' הנ"ל תליא במח' זו, דלסוברים דאינו רשאי ללבוש כיון שיבטל עשה ניחא דגם לר' ישמעאל אינו רשאי ללבוש דהא גם לר"י מבטל בזה מצות הכנף הרביעי ומ"ל בזה שיש קיום מצוה בג' כנפות, ועי' בשפ"א ועולת שלמה כאן שכתבו האי שינויא.

אמנם לשיטת הנך ראשונים תיקשי מה ששינונו להלן התכלת אינו מעכב את הלבן וכו' והיינו שרשאי ללבוש את הבגד בלא תכלת, ולא אמרין שלא ילבש כדי שלא יהא בכלל מבטל עשה, [ועי' בשאג"א שהוכיח ממשנה זו דלא כהנך ראשונים].

ולכאורה צ"ל דאם נאמר בתורה שיש קיום מצוה בבגד עם לבן בלא תכלת הרי דגלי רחמנא דהעשה שיש בלבן דוחה את הביטול עשה של התכלת, [וכאנוס חשוב כיון שעושה כן לצורך מצות לבן], ואף

הוצרך לומר לו.

ויש לדחות ראייה זו, דהא אמרו והאמר מר גדול כבוד הבריות וכו' וא"כ י"ל דגם רבינא הכי ס"ל [בפרט דייכתן דהמשך המו"מ בגמ' הוא מגוף דברי רבינא], ומשו"ה לא אמר לו שסבר דכבוד הבריות מתיר איסור זה.

דבשאג"א סימן נ"ח הק' על ש"י הרא"ש בפ"ט דנדה דאיסור בשוגג נדחה מפני כבוד הבריות גם בקום ועשה [כגון כלאים] וא"כ לו יהא דהוי הכא רה"ר מ"מ א"צ לומר לו, ות"י השאג"א דאה"נ וכוונת הגמ' בלשון נחותא דאילו היה אומר לו היה מחוייב לפושטו ולא דרמי עליה לומר לו יעו"ש.

לח: - תוד"ה מידי ציבעא קא גרים וכו' ועוד יש לפרש דציבעא דלאו מצוה לאו מידי הוא - בפ"י זה ח"י תוס' דכל צבע שאין בו דינים כמאן דליתיה ולכן המין כנף של טלית תכלת או אדומה הוא גם בלבן.

ולכאורה רמב"ח חולק בזה נמצא דמודו תוס' דלד' רמב"ח הברייתא בדמ"א: אין פוטר בה אלא מינה הוא כפירש"י דבעינן אדום לאדום ודוחק קצת.

ואולי י"ל דרק בצבע תכלת פליג, דס"ל דכיון שצבע זה יש בו דינים במצות ציצית הרי דלא אחשביה רחמנא כמאן דליתיה וממילא דגם בבגד הוא קרוי בגד צבוע תכלת ורבא ח"י דגם צבע זה כשאינו מצוה הוא כמאן דליתיה, וע"י בעולת שלמה.

לט. - רש"י ד"ה בתחילתו בשעת עשייה - ומבואר דחל דין גרדומין גם קודם לבישה ולכאוף הוא גם כמ"ד חובת גברא, [וע"י בביאור הלכה סי' י"א ס"ד שדן דאולי באמצע העשייה לא חל שם גרדומין אע"פ שמן התורה סגי בחוליית אחת יעו"ש נימוקו].

ובחזו"א ג' סוף סק"ג צידד דאפי' אחר שעשה בכנף אחד ונפסק יש דין גרדומים, [וע"י באו"ש פ"ז מהל' לולב שנקט דרק אחר לבישה מהני גרדומין יעו"ש כל דבריו].

ולענין אזור מבואר בירושלמי פ"ז דעירובין ה"ח דרק אחר שהזה חשוב גרדומים, וע"י בחזו"א כאן ובפריה, ומבואר דיש חילוק ביניהם. וטעם החילוק י"ל דגרדומים שייך רק אחר שכבר חל בו שם חפצא דמצוה ובציצית זהו ע"י העשייה [שיש דינים בגוף העשייה], משא"כ באזור עד שלא הזה אין כאן חלות דין החפצא שישאר עליו שם גרדומים, ויסוד החילוק מבואר בשו"ת חת"ס יו"ד רנ"ו אלא ששם נתקשה דגם אחר הזאה אי"ז חלות דין בחפצא יעו"ש שנדחק.

מ. - תוד"ה סדין ואע"ג דעדל"ת דהא אפשר לקיים שניהם ועיקר מצות תכלת לא יהא אלא בצמר - וצ"ע האיך הוא חשוב אפשר

לקיים שניהם מאחר ומצות תכלת אינו מקיים, והלא התוס' קיימי עתה דגם בבגד פשתן יש מצוה אלא שאינו דוחה את האיסור כלאים. ולכאורה י"ל דאין כוונתם לכללא דריש לקיש של אפשר לקיים שניהם, אלא דלא מסתבר לב"ש שעיקר צורת קיום המצוה הוא באופן של עדל"ת ולכן מפרשינן דמצות תכלת נאמרה רק בבגד צמר [וכההו"א דגמ' ביבמות ד; , אלא דהתם אתי עלה מטעם מין כנף].

ובטה"ק ביאר באופ"א דתכלת ולבן הם ב' חלקי מצוה, וס"ל לב"ש דרק אם בלא הדחיה לא יתקיים העשה כלל אמרינן עדל"ת, משא"כ בזה שמצות לבן מיהא מקיים, [ומבואר מדבריו שסבר דגם לחכמים דתכלת ולבן אין מעכבים זא"ז מ"מ אינם ב' מצוות נפרדות].

מ: - היא של עור וכו' - עור פטור גם למ"ד דשאר, מינים דאורייתא, והטעם כ' הלבוש דשם בגד יש רק בדבר הנארג.

וצ"ע דא"כ מ"ט דרב אחאי דאזיל בתר כנף גם כלפי לחייב הא סו"ס אין כאן שם בגד.

ואולי י"ל דרב אחאי ס"ל דהכנף הוא חלק בפ"ע בבגד והתנאי של לבישה קאי כלפי חלק זה בבגד.

ובחזו"א סי' ג' סוף ס"ק ל"ג נראה דס"ל דהכנף הוא עיקרו של בגד [לענין ציצית] ושאר הבגד נגרר אחר הכנף, יעו"ש שכ' החזו"א דמהני אפי' להשלים לו שיעור.

אמר רבא השתא בכל תוסיף קאי מעשה ל"ה, וברש"י דכיון דעובר על דברי תורה לא מיקרי מעשה הילכך כי פסיק לקמאי היא הויא עשייתן דבתראי [עשייה].

תמהו הקרן אורה ושאר אחרונים דאטו משום שעובר באיסור אין כאן עשייה, הא סו"ס עשייה יש כאן וכיון שהיא בשעת פטור פסולה היא. עוד תמוה הא אין כל תוסיף אלא בשעת לבישה [למ"ד חובת גברא] ולא על גוף ההנחה בטלית, [ובהעמק שאלה כ' הנצי"ב שזהו מקור לראשונים הפוסקים חובת מנא].

וע"י בש"מ בד"ה ממאי דגברא בתו"ד שכ' בזה"ל, ופי' הר"מ דה"ק רבא דעתו ללובשו ורוצה לעבור בו בכל תוסיף ומשו"ה מעשה ל"ה, וצ"ב דאטו מחמת שרוצה לעשות עבירה בעתיד ל"ה מעשה, וגם תמוה מהיכ"ת לומר שדעתו לעבור עבירה.

ולול"ד הש"מ י"ל דגם אם אינו עובר עדיין בלאו מ"מ כיון שהבגד עומד ללבישה ומכח הלאו דבל תוסיף מחוייב להוריד חוטים אלו, יש גריעותא בעשייה [שעדיין אין כאן קביעות החוטים בבגד כיון שעומדים לינטל] ויש סיוע לסברא זו מדברי הב"י בסימן י'.

פניני הדרף

הרה"ג אהרן פוטולסקי שליט"א

ביטול ברוב של ציצית שפסולה מדין "תעשה ולא מן העשוי"

א. יש להסתפק בדין ציצית שנעשתה שלא כדינה ופסולה מדין תעשה ולא מן העשוי, שנתערבה בציציות אחרות אם נוכל להכשירה מדין ביטול ברוב. כגון שהטיל ציציות לטלית בעלת שלש כנפות, ואחר כך ריבע אותה והשלימה לבעלת ארבע כנפות שפסולה מדין תעשה ולא מן העשוי, ונתערבה בטליתות אחרות ואינה ניכרת, אם אמרינן שיתבטל הפסול ברוב ויוכל ללבוש את כל אותם הבגדים. [וא"ת שחשוב דבר שיש לו מתירין שיכול להתיר את החוטיין ולהטילן

מחדש, יש לדון טובא בסברא זו, אך מ"מ י"ל באופנים שאינו יכול להתיר, כגון שנקרעו מחוטי כל גדיל וכל הכשרן הוא מדין גרדומין של ציצית כשרה ואם יתירם לא יוכל להטיל חוטיין אלו שוב].

חקירה בדין תעשה ולא מן העשוי

ב. לכאורה שורש הנידון תלוי בגדר הפסול של תעשה ולא מן העשוי, דהנה יש לחקור אם תעשה ולא מן העשוי הוא "חיסרון בהכשר העשייה", או שנתחדש פסול לכל דבר ש"תחילת עשייתו בפסול" שהוא כעין דיחוי שמצינו בקדשים והוא פסול "חיובי". צדדים אלו יבוארו יותר בהמשך.

תוספת ביאור בצדדי החקירה

ו. נמצא דלשיטות שתולמ"ה הוא פסול חיובי יהיה שייך לבטל את הפסול הזה, אלא דשיטה זו שתולמ"ה הוא פסול חיובי, מחודשת ועדיין צריכה תוספת ביאור. דהנה ביסוד דין תעשה ולא מן העשוי שנאמר בכמה מצוות, מונח גם דין עשיה, שחפץ שצריך ליצור כדי לקיים בו את המצווה, יש דין שיבוא לעולם על ידי עשיית הישראל. אלא שדין עשיה רגיל לא ימט אופן שנעשה בפסול ואחר כך סילק את הפסול שהרי אין כאן חיסרון מעשה, שסוף סוף הכל נעשה בידי הישראל שאחר כך גם סילק את הפסול, אלא נתחדש חידוש שני מקרא ד"תעשה" שמשמע מיעוט "ולא מן העשוי", שנתמעטו החפצים שיש להם דיחוי של "נעשו בפסול". (דללמד את דין העשיה הרגיל אפשר לכתוב "וגדלת לך על ארבע כנפות כסותך", כעין שבמזוזה ילפינן מוכתבתם על מזוזות ביתך, שצריך לקבוע על בית שיש בו פתח עם מזוזה ולא לקבוע משקוף שבו קבועה מזוזה). מאידך יש לומר שנתחדש ב"תעשה" שצריך "עשייה מעלייתא" שמיד הוא ראוי למצוותו, ובעשיה בפסול חסר בכח העשיה של הגברא או בשלימות התהוות החפצא, אך אינו אלא העדר כשרות.

יש לתלות בנידון הפוסקים על חוטי ציצית שנטוו במכונה

ז. שמא יש לתלות את הנידון הזה במה שדנו הפוסקים בדין חוטי ציצית שנטוו במכונה, בשו"ת הר צבי (אורח סימן י) מבאי משו"ת חסד לאברהם (תניינא סימן ג) שמכשיר ציצית שנטוו על ידי מכונת מים אף שאינו כגברא, ומחלק משחיטה שכתוב וזבחת ובעינן כח גברא אבל בציצית לא בעינן כח גברא. מבואר שהוקשה לבעל החסד לאברהם, שהנה דין טוויית החוטין לשמה ילפינן מגדילים תעשה "לך" שקאי גם על טוויית החוטין עבור הגדילים, והוקשה לו שאם כן נצטרך גם את דין "תעשה" על טוויית החוטין ובכלל זה שתהיה עשייה על ידי כח גברא. במשמרת חיים לגר"פ שיינברג הלכות ציצית, ביאר את תירוץ החסד לאברהם שיש חילוק בדרשה בין "וזבחת" ל"תעשה", ש"תעשה" דציצית הוא רק היכי תמצא להכשר החפצא דמצווה ולכן אין דינים בגוף המעשה ולא צריך כח גברא, מה שאין כן בשחיטה ה"וזבחת" הוא פועל את הכשרות ולכן יש בו דינים ככח גברא. הנה אם "תעשה" מלמד שבעינן "עשייה מעלייתא" שמיד בשעת המעשה ראוי למצוותו ולכן בעשיה בפסול חסר בעשיה המכשרת, יתכן שיתרבה שצריך גם טווייה על ידי כח גברא, ומדנקט שלא צריך כח גברא, סבר שלא בעינן "עשייה מעלייתא" אלא שרק נתמעט "עשייה בפסול". אמנם יש לחלק בין דיני היעשות הציצית לדין "יחס היצירה אל האדם", שצריך שהציצית תיעשה בכשרות כדי להיות מכשירי מצווה אך לא בעימעה שהלאדם, אלא שזה דוחק כי עיקר הקרא ד"תעשה" היא על האדם. ויש לפלפל בכל זה. (אמנם בתשובות הגר"מ אורח"על המשמרת חיים (ציצית אומ"ת) מבאר את דברי החסד לאברהם באופן אחר ויש לעיין על פיו, ואף חולק על הביאור בלבוש המובא באות ד' שם באות ל"ח). (ועיין בחו"א שנקט (אור"ח ו' ס"ק י' ד"ה ונראה (השני)) שאם טווה ע"י דשקל בדקא דמיא על מכונה שטווה סגי דכין דכח ראשון הוי לשמה הו"ל אידך סתמא לשמה ואין צריך כח אדם. ועיין בב"ה"ל ריש ס' ת"ס בתו"ד בדעת הסוברים שצריך טחינה ע"י ישראל שהוא משום לשמה כמו שביאר בהמשך דבריו הביא בסוגריים שה"ה ריחים של מים, מבואר שחשוב כעשיה של ישראל לדין לשמה).

העולה מן הדברים:

ח. נמצא שאם פסול תעשה ולא מן העשוי הוא חסרון בהכשר העשיה, באנו למחלוקת האחרונים אם ביטול ברוב מהני לתת למיעוט את מעלת הרוב. אך אם אין תולמ"ה אינו חסרון בהכשר העשיה אלא דיחוי של עשייתו בפסול יכול להתבטל פסול זה ברוב.

ט. יש בכל זה נפק"מ בגדי כהונה, שכתב הרמב"ם בפרשת תצווה (כ"ח ב' ד' בסופו) שעשייתן צריכה להיות לשמן ואפשר שיהיו צריכין כוונה (היינו כוונה בעינינו ע"פ חכמת האמת, כמבואר שם בדבריו). שלכאורה צריך גם טווייה לשמה, אם יוכל לטוות על ידי מכונה, וכן אם שייך להכשיר כשנתערב בהם חוטים שנטוו שלא לשמה מדין ביטול ברוב יהיה תלוי במחלוקת האחרונים שבאות ג'. (ועיין בדברי החו"א בסוף אות ז' ולכאורה אם צריך "כוונה" חיובית, זה לא שייך בדין סתמא לשמה ופסול).

אם נאמר שגדרו פסול של "תחילתו בפסול" שייך לומר ביטול ברוב על גדילי הציצית שמתבטלים ברוב בכל הגדילים של הבגדים האחרים וכולם יהיו כשרים. אך אם הגדר "חיסרון מעשה" היא תלוי בספקו של העונגים טוב שיובא אותה. גם אם נבוא לדון על הטליות בעצמם אם הן מותרות בליבישה או אסורות, אם גדר מצוות ציצית היה איסור בליבישה על טלית ללא ציצית, היה שייך לבטל את האיסור ברוב, אך כיון שגדר המצווה הוא חיוב להטיל ציצית על טלית שלבשה א"כ הספק הוא על כל טלית אם נתקיימה מצוותה או לא, ואף זה יהיה תלוי בספקו של העונג יום טוב.

מחלוקת האחרונים אם אפשר על ידי ביטול לתת למיעוט את מעלת הרוב

ג. בשו"ת עונג יום טוב (אור"ח ד') מסתפק על חוטים שנטוו שלא לשמה ונתערבו בחוטי ציצית אם בטלים ברוב ויכשרו כולם לציצית ומסקנתו שביטול ברוב מועיל רק לסלק פסול או איסור "להסיר חסרון המתבטל", אבל לא לגבי דבר שמחוסר מעשה או כוונה וצריך "להשיג מעלת המבטל". מאידך יש בשו"ת חתם סופר (אור"ח קע"ח) שדן להכשיר ספר תורה שנאבדה בו אות שפסולה משום חק תוכות, מדין ביטול ברוב האותיות וכן מצד ביטול הספר הפסול בספרים אחרים. וכן בשו"ת משיב דבר לנצי"ב (אור"ח ל"ד) פסק שמצה שנאפתה שלא לשמה בטלה ברוב מצות שדין ביטול ברוב נלמד "מאחרי רבים להטות" מדין רוב דינים עי"ש. גם בספר שערי יושר שער ג' פרק ט"ו האריך בדין זה לחלוק על העונג יום טוב ודעימיה, ונוקט שביטול ברוב מועיל לחדש דין על המיעוט שיתהפך למעלות הרוב. בפרק ט"ז הוסיף שכל מושג ביטול ברוב כעין זה הוא לעניין הנהגה, אך המציאות האמיתית לא נשתנתה ויש לזה כמה נפק"ם.

מאידך החזון איש בעוקצין סוף סימן א' כתב וז"ל "דלעולם אין דין ביטול אלא לבטל חשיבותו אבל לא יהפך המיעוט למעלת המבטל לעולם" וכן בטהרות א' ס"ק י' ובפרה ט' ט"ז וכן נקטו עוד מהאחרונים. אם כן להצד שתולמ"ה הוא רק חיסרון בעשיה, לא נוכל לבטל את הציציות ברוב שיקבלו מעלת עשייה כדינה.

ביאור דברי הלבוש ע"פ ההגדרה שתולמ"ה הוא "פסול חיובי"

ד. ומצינו כמה נידונים התלויים בחקירה זו, דהלבוש (אורח חיים' סעיף ד') מחדש בדין טלית בעלת שלש שאם הטיל בה ציצית אחת ואחר כך עשה בה כנף רביעי והטיל כל יתר הציציות כולן נפסלו מדין תולמ"ה משום הגדיל הראשון, לכן בכל פעם שיש קשר או ציצית שנעשו בפסול צריך להתיר קודם את הפסול ורק אחר כך לעשות את הציציות האחרות. אך המגן אברהם (ס"ק י) השיג עליו שהרי הציציות האחרות נעשו בכשרות ולמה יפסלו משום הציצית הפסולה. מלשון הלבוש מוכח שחידש שני חידושים, האחד שפסול תולמ"ה הוא פסול חיובי והוא קורא לו "איסור תעשה ולא מן העשוי", עוד חידש שכל ד' הציציות הן עניין אחד ומתכשר אחד ולכן פסול שיש בציצית אחת גורם שאף האחרות הם "נעשו בפסול" מכח הפסול שיש הראשונה. הנה אם תולמ"ה הוא רק חיסרון עשיה אינו יכול לגרום לציציות האחרות להחשב תולמ"ה, דהציצית שניתנה קודם שנתחייבה הטלית היא כמאן דליתא, אלא מוכח שס"ל שתולמ"ה הוא פסול חיובי. בדברי המגן אברהם דפליג נראה שחולק משום שסובר שכל ציצית היא עניין בפני עצמו ולא נפסל האחד בפסול חבירו, אך לא השיג על עצם הסברא שפסול תולמ"ה הוא פסול חיובי. ולשון רש"י בסוכה י"א ועוד ראשונים שקוראים לזה "עשייתו בפסול" קצת משמע גם כן שהוא פסול חיובי.

ה. כמו כן במשנה ברורה בהלכות סוכה, בס' תרכ"ח בשער הציון ס"ק ח' בדין סוכה תחת סכך פסול (שחמתו מרובה מצילתו ואין חסרון דסכך ע"ג סכך) הביא מרעק"א שסכך הפסול מדין תעשה ולא מן העשוי חשוב כסכך פסול לפסול את הסכך שתחתיו, וגרע מסכך למעלה מעשרים שאינו פוסל תחתיו. מבואר שדן אותו כבעל פסול חיובי ולא כסכך למעלה מעשרים שהוא רק חיסרון הכשר ולא פוסל תחתיו, והגמרא בסוכה י"א דימתה סוכה לציצית בדיני תולמ"ה [דתרוויהו ילפינן מ"תעשה" ויתכן שתולמ"ה דמזוזה חלוק בגדרו].

מנחות - החלק השני בקרוב בעז"ה

החזרתי!!!

ללומדי מנחות וחומש ויקרא

והשב את העבודה

מנחות

סדר הקרבת

מנחות ציבור ויחיד

עומר - שתי הלחם - לחם הפנים

חביתין - חינוך, חוטא
סוטה ומנחת נסכים

ההכנה וההבאה, האפייה וההקרבה

כל מה שצריך בשביל להבין

את המושגים החדשים

שבמסכת מנחות ובחומש ויקרא

כרך נוסף בסדרת הספרים המוכרת
'והשב את העבודה'

מחיר מיוחד לרגל ההוצאה כריכה קשה ~~90 ש"ח~~ 70 ש"ח

ניתן להשיג בכריכה רכה בירושלים: ספרי הישיבה ישיבת מיר, מודיעין עילית: משפ' הופמן שאגת אריה 1, ב"ב: סוקלוב 6 בחצר האחורית 03-6189607 | או ב-052-7653813 בשעות בין הסדרים

בקרוב יתאפשר להשיג בעז"ה בדוכני י. בלוי בפרשת ויקהל-פקודי ויקרא

בירושלים:

ספרי הישיבה - מיר

בבני ברק:

דרייפוס - חזו"א 34 ק"ג

במודיעין עילית:

הופמן שאגת אריה 1

תורת הקרבנות לימוד קדשים בעיון אליבא דהלכתא

ניתן להנציח ולהקדיש את המהדורה הבאה של הספר והכרכים הבאים בסדרת 'והשב את העבודה'

מכון תורת הקרבנות 6183442@gmail.com | 6183447@gmail.com | טל' לתרומות בלבד 050-4111791 בין הסדרים